

Bruxelles, 30.9.2020
SWD(2020) 320 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

**Raportul din 2020 privind statul de drept
Capitol consacrat situației statului de drept în Polonia**

care însoțește documentul

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN,
CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Raportul din 2020 privind statul de drept
Situația statului de drept în Uniunea Europeană**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} -
{SWD(2020) 314 final} - {SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} -
{SWD(2020) 317 final} - {SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

REZUMAT

Reformele care au avut loc în domeniul justiției din Polonia începând cu 2015 au reprezentat o sursă majoră de controverse, atât la nivel național, cât și la nivelul UE, și au generat preocupări serioase, unele dintre acestea persistând până în prezent. Reformele, care au avut impact asupra Curții Constituționale, a Curții Supreme, a instanțelor ordinare, a Consiliului Judiciar Național (NCJ) și a Ministerului Public, au sporit influența puterii executive și a celei legislative asupra sistemului de justiție și, prin urmare, au slăbit independența sistemului judiciar. Acest lucru a determinat Comisia să inițieze, în 2017, procedura în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE, care este încă în curs de examinare de către Consiliu. În 2019 și 2020, Comisia a lansat două noi proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor pentru a proteja independența sistemului judiciar, iar Curtea de Justiție a UE a acordat măsuri provizorii de suspendare a puterilor Camerei Disciplinare a Curții Supreme în ceea ce privește cauzele disciplinare referitoare la judecători.

Există un cadru juridic și instituțional dezvoltat pentru prevenirea corupției și promovarea transparenței. Un program guvernamental dedicat combaterii corupției se axează pe furnizarea de formare și orientări pentru funcționari. Cu toate acestea, au fost identificate deficiențe structurale în domenii precum actualul sistem de declarare a averii și reglementările în materie de lobby. Sunt în curs de desfășurare planuri referitoare la transparența legislației privind viața publică în vederea reorganizării principalelor dispoziții preventive într-un singur act juridic, însă există preocupări cu privire la întârzierile repetate. Există, de asemenea, preocupări cu privire la independența principalelor instituții responsabile de prevenirea și combaterea corupției, având în vedere, în special, subordonarea Biroului Central Anticorupție față de executiv și faptul că ministrul justiției este în același timp și procurorul general.

Cadrul juridic polonez privind pluralismul mass-mediei se bazează atât pe garanții constituționale, cât și pe legislație sectorială. Garanțiile relevante pentru autoritatea de reglementare a mass-mediei, Consiliul Național de Radiodifuziune și Televiziune, par să fie în vigoare, însă au fost exprimate unele preocupări cu privire la independența acestei autorități. Rolul autorității de reglementare a fost și el redus prin reforma din 2016, care a atribuit Consiliului Național pentru Mass-media (RMN) competențe privind gestionarea mass-mediei publice poloneze. Cadrul juridic privind transparența proprietății asupra mass-mediei nu este aplicabil în mod egal tuturor actorilor din domeniul mass-mediei. În ceea ce privește protecția jurnaliștilor, incriminarea insultelor la adresa funcționarilor publici este în continuare problematică.

Alte componente ale sistemului de control și echilibru sunt, de asemenea, supuse unor presiuni. Reformele au fost adoptate prin proceduri legislative accelerate, cu o consultare limitată a părților interesate sau cu posibilități limitate ale opoziției de a-și juca rolul în procesul legislativ. Polonia are o societate civilă dinamică și asociații profesionale puternice ale judecătorilor și procurorilor, care participă la dezbaterile publice. Cu toate acestea, organizațiile au făcut obiectul unor declarații defavorabile din partea politicianilor. În pofida mediului dificil, Ombudsmanul a continuat să joace un rol esențial în protejarea statului de drept.

I. SISTEMUL JUDICIAR

Sistemul judiciar polonez este împărțit în două ramuri principale, respectiv sistemul judiciar administrativ și sistemul judiciar ordinar. Curtea Administrativă Supremă și 16 instanțe administrative exercită controlul asupra administrației publice, inclusiv asupra legalității măsurilor organelor administrației locale și ale organelor teritoriale ale administrației centrale. Sistemul judiciar ordinar, supravegheat de Curtea Supremă¹, este alcătuit din trei niveluri: 11 instanțe de apel, 46 de instanțe regionale și peste 300 de tribunale districtuale. Judecătorii sunt numiți de Președintele Republicii la cererea Consiliului Judiciar Național. Curtea Constituțională, care se pronunță în special în ceea ce privește constituționalitatea legislației, este compusă din 15 judecători aleși de Seim (camera inferioară a Parlamentului) pentru un mandat de nouă ani. Consiliul Judiciar Național este însărcinat prin Constituție să protejeze independența judiciară. O caracteristică specifică a sistemului de urmărire penală, care nu face parte din sistemul judiciar independent, este aceea că procurorul general și ministrul justiției sunt aceeași persoană. Constituția prevede că avocații și consilierii juridici își pot autoreglementa practica.

Independență

Au continuat reformele în domeniul justiției începute noiembrie 2015. Aceste reforme au fost realizate prin intermediul a peste 30 de legi referitoare la întreaga structură a sistemului de justiție, inclusiv a Curții Constituționale, a Consiliului Judiciar Național, a Curții Supreme, a instanțelor ordinare, a instanțelor administrative și a Ministerului Public. Diverse aspecte ale reformei justiției ridică probleme grave în ceea ce privește statul de drept, în special independența sistemului judiciar. Acesta este principalul obiectiv al procedurii prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din TUE², inițiată de Comisia Europeană, care este încă în curs de examinare de către Consiliu. Parlamentul European și-a exprimat, de asemenea, îngrijorarea cu privire la statul de drept în Polonia³. În plus, anumite aspecte ale acestor reforme fac obiectul acțiunilor în constatarea neîndeplinirii obligațiilor⁴. Apărarea independenței judiciare în Polonia a fost una dintre recomandările specifice acestei țări abordate în contextul semestrului european 2020⁵.

Independența percepută a sistemului judiciar în rândul publicului larg și al întreprinderilor este scăzută și a înregistrat o tendință descrescătoare în ultimii ani. În timp ce 34 % din publicul larg percepe independența instanțelor și a judecătorilor ca fiind „destul de bună sau foarte bună” în 2019, 27 % dintre întreprinderi împărtășesc aceeași percepție⁶. Motivul cel mai des invocat pentru lipsa de independență percepută a sistemului

¹ Curtea Supremă supraveghează, de asemenea, instanțele militare.

² Documentul IP/17/5367 al Comisiei.

³ Rezoluția Parlamentului European din 16 ianuarie 2020 referitoare la audierile în curs în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE privind Polonia și Ungaria; rezoluția din 1 martie 2018 referitoare la decizia Comisiei de a activa articolul 7 alineatul (1) din TUE în ceea ce privește situația din Polonia; rezoluția din 15 noiembrie 2017 privind situația statului de drept și a democrației în Polonia.

⁴ În două cauze, Curtea de Justiție a constatat o încălcare (C-192/18 și C-619/18). Cauza C-719/19 este pendinte, iar o a patra procedură a fost lansată la 29 aprilie 2020.

⁵ Recomandarea Consiliului din 20 iulie 2020 privind Programul național de reformă al Poloniei pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al Poloniei pentru 2020, p. 15 (JO C 282/21); a se vedea, de asemenea, Comisia Europeană, Raportul de țară privind Polonia 2020, SWD(2020) 520 final, p. 6 și 36.

⁶ Figurile 44-47, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020. Nivelul percepției asupra independenței sistemului judiciar este clasificat după cum urmează: foarte scăzut (sub 30 % dintre respondenți percep

judiciar este legat de intervențiile sau presiunile din partea guvernului și a politicienilor⁷. Dezbaterile publice privind sistemul judiciar este marcată de tensiuni puternice. În 2019, mass-media poloneză a relatat că oficiali de rang înalt⁸ ar fi fost asociați cu o campanie de denigrare împotriva judecătorilor care au criticat în mod deschis reformele justiției⁹.

Hotărârile Curții de Justiție au confirmat cerințele dreptului UE în ceea ce privește independența sistemului judiciar. În 2019, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea de Justiție”) a pronunțat două hotărâri care confirmă faptul că legislația contestată de Comisie în contextul acțiunilor în constatarea neîndeplinirii obligațiilor a încălcat dreptul Uniunii în ceea ce privește cerințele de independență a sistemului judiciar¹⁰. Curtea de Justiție s-a pronunțat împotriva modificărilor aduse regimului de pensionare pentru judecătorii Curții Supreme, care au condus la încetarea prematură a mandatului pentru aproximativ o treime din judecătorii acestei instanțe¹¹. În plus, Curtea de Justiție a constatat că legislația poloneză referitoare la noul regim de pensionare a judecătorilor instanțelor ordinare este contrară dreptului Uniunii, în special pe motiv că nu conținea garanții suficiente pentru independența sistemului judiciar¹². Înainte de pronunțarea hotărârilor, autoritățile poloneze modificaseră deja legislația națională. Curtea de Justiție a fost, de asemenea, sesizată de instanțele poloneze în peste 10 proceduri preliminare privind reforma justiției¹³.

Preocupările legate de independența și legitimitatea Curții Constituționale, ridicate de Comisie în temeiul procedurii prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din TUE nu au fost rezolvate până în prezent¹⁴. În 2019, Ombudsmanul și Curtea Supremă¹⁵ au continuat să își exprime îngrijorarea cu privire la funcționarea și legitimitatea Curții. Preocupările cu privire la Curtea Constituțională au fost reiterate de Comisia de la Veneția¹⁶, precum și de

independența sistemului judiciar ca fiind destul de bună și foarte bună); scăzut (între 30 % și 39 %), mediu (între 40 % și 59 %), ridicat (între 60 % și 75 %), foarte ridicat (peste 75 %).

⁷ Figurile 45 și 47, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020.

⁸ Printre aceștia se numărau funcționari din cadrul Ministerului Justiției. Se presupune că au fost implicați unii membri ai Consiliului Judiciar Național, în noua sa componență. Cf. Onet.pl (2019) „Onet’s investigation. The farm of trolls in the Ministry of Justice, that is «we will not put you down for doing good»”. Declarațiile PACE (2020), punctul 11; potrivit ONG-urilor, campaniile de denigrare a judecătorilor au început deja în 2017 (raportul Fundației Helsinki pentru Drepturile Omului din 2017; Raportul Amnesty International din 2019).

⁹ În timp ce un ministru adjunct pentru justiție presupus a fi implicat în campanie a demisionat, alții au negat acuzațiile. A se vedea raportul Asociației judecătorilor Iustitia din 4 noiembrie 2019 (Iustitia Quarterly 3(37)2019). O declarație a Fundației Helsinki pentru Drepturile Omului din 20 august 2019.

¹⁰ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18; și hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia, C-192/18.

¹¹ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18. Autoritățile poloneze adoptaseră deja o modificare legislativă pentru a elimina dispozițiile în cauză.

¹² Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia, C-192/18. Autoritățile poloneze adoptaseră deja o modificare legislativă pentru a elimina diferența dintre vârsta de pensionare obligatorie a judecătorilor de sex masculin și a celor de sex feminin și a modificat regimul de prelungire a activității profesionale a judecătorilor de la instanțele ordinare (a se vedea mai jos).

¹³ A se vedea hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 19 noiembrie 2019, A.K., în cauzele conexe C-585/18, C-624/18 și C-625/18 și hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și alții, în cauzele conexe C-558/18 și C-563/18, în care curtea a declarat cele două cereri inadmisibile.

¹⁴ A se vedea punctele 92-113 din propunerea motivată a Consiliului privind constatarea unui risc clar de încălcare gravă de către Republica Polonă a statului de drept [COM/2017/0835 final – 2017/0360 (NLE)]. Întrebările privind componența Curții au fost formulate și în fața Curții Europene a Drepturilor Omului; Cauza Xero Flor/Polonia (nr. 4907/18) comunicată la 2 septembrie 2019.

¹⁵ Informarea Ombudsmanului cu privire la activitățile sale în 2019, solicitarea Ombudsmanului din 22 noiembrie 2019 de recuzare a unui judecător al Curții Constituționale, declarația Curții Supreme din 28 februarie 2020.

¹⁶ Avizele Comisiei de la Veneția CDL-AD(2020)017, CDL-AD(2017)031, CDL AD(2016)026.

organizațiile internaționale și de ONG-uri¹⁷. Cauzele referitoare la chestiuni sensibile din punct de vedere politic, în special cele referitoare la reformele din domeniul justiției, au fost inițiate de către prim-ministru¹⁸, președintele Seimului¹⁹, Consiliul Judiciar Național²⁰ și nou-înființata Cameră Disciplinară a Curții Supreme²¹. Unele cauze inițiate de Procurorul General și de Camera Disciplinară vizează evaluarea compatibilității dispozițiilor Tratatului UE cu Constituția²².

Consiliul Judiciar Național este alcătuit în principal din membri numiți politic. Reforma justiției din 2018 a schimbat procedura de numire a judecătorilor care sunt membri ai Consiliului Judiciar Național (NCJ)²³. Judecătorii-membri care reprezintă majoritatea membrilor NCJ sunt numiți acum direct de către Seim în loc să fie numiți de colegii lor, cum se întâmpla anterior. Noua componență a NCJ nu a ținut seama de recomandările Consiliului Europei²⁴, aceasta fiind una dintre preocupările exprimate de Comisie în propunerea sa motivată adoptată în temeiul procedurii privind statul de drept în Polonia, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din TUE²⁵. La 25 martie 2019, la cererea NCJ, Curtea Constituțională a declarat că noua procedură de numire a judecătorilor-membri ai NCJ respectă Constituția²⁶. La 19 noiembrie 2019, în urma unei cereri de trimitere preliminară a Curții Supreme cu privire la independența și imparțialitatea Camerei Disciplinare nou-înființate, Curtea de Justiție a considerat că, pentru ca participarea unui consiliu judiciar la procesul de numire a judecătorilor de către Președintele Republicii să contribuie la o obiectivare a acestui proces, acest organism trebuie să fie el însuși suficient de independent de puterile legislative și

¹⁷ Prin scrisori deschise, judecătorii Curții Constituționale și-au exprimat îngrijorarea cu privire la funcționarea Curții invocând, în special, gestionarea necorespunzătoare a cauzelor de către președintele acesteia și realcătuirea ilegală a unor completuri de judecată deja desemnate (a se vedea indexul pentru referințe); Raportul din 2017 al Raportorului special privind independența judecătorilor și a avocaților referitor la misiunea sa în Polonia, declarația fundației Batory din 2018, raportul Fundației Helsinki din 2018.

¹⁸ Cauza se referea la constituționalitatea hotărârii Curții Supreme din 23 ianuarie 2020 privind numirile judiciare, în cadrul căreia Curtea Supremă a precizat că a pus în aplicare hotărârea preliminară a Curții de Justiție din 19 noiembrie 2019 în cauza C-585/18. Prim-ministrul a depus o cerere la 24 februarie 2020, iar hotărârea a fost pronunțată la 20 aprilie 2020 (Cauza U 2/20).

¹⁹ Cauza se referea la posibilitatea Curții Supreme de a emite hotărârea din 23 ianuarie 2020. Președintele Seimului a depus, preventiv, o cerere la 22 ianuarie 2020, iar hotărârea a fost pronunțată la 21 aprilie 2020 (Cauza Kpt 1/20).

²⁰ Cauza privind constituționalitatea noii componente a Consiliului Judiciar Național a fost depusă la 27 noiembrie 2018, iar Curtea Constituțională a pronunțat hotărârea la 25 martie 2019 (cauza K 12/18).

²¹ Camera Disciplinară a trimis o întrebare Curții Constituționale la 13 decembrie 2019 cu privire la posibilitatea de a recuza un judecător numit la cererea NCJ în noua sa componență, iar hotărârea a fost pronunțată la 4 martie 2020 (Cauza P 22/19).

²² A se vedea Cauzele pendinte K 7/18 și I DO 16/19.

²³ În temeiul Constituției, NCJ este format din membri numiți din oficiu (prim-președintele Curții Supreme, ministrul justiției, președintele Curții Supreme Administrative și un reprezentant al Președintelui Republicii) și din membri aleși (4 membri aleși de Seim din rândul deputaților, 2 membri aleși de Senat din rândul senatorilor și 15 judecători aleși din rândul judecătorilor). Mandatul membrilor aleși este de patru ani.

²⁴ Recomandarea din 2010 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei prevede ca, în cazul în care s-a înființat un consiliu judiciar, „nu mai puțin de jumătate dintre membri trebuie să fie judecători aleși de colegii lor de la toate nivelurile sistemului judiciar și cu respectarea pluralismului în interiorul sistemului judiciar” [Recomandarea CM/Rec (2010) 12 a Comitetului de Miniștri, punctul 27].

²⁵ A se vedea punctele 137-145 din propunerea motivată. Preocupări similare au fost, de asemenea, exprimate de Comisia de la Veneția [avizul (CDL-AD (2017) 031)] și de GRECO în 2019 Second Addendum to the Second Compliance Report (Al doilea addendum din 2019 la Al doilea raport de conformitate), punctul 65. Cauze referitoare la eliberarea prematură din funcție a foștilor judecători-membri ai NCJ și noua sa componență au fost înaintate Curții Europene a Drepturilor Omului: cererile nr. 39650/18 Żurek/Polonia (comunicată la 14 mai 2020), 43572/18 Grzęda/Polonia (comunicată la 9 iulie 2019), 43447/19, 49868/19 și 57511/19 Reczkowicz și alte două părți/Polonia (comunicate la 5 iunie 2020).

²⁶ Hotărârea din 25 martie 2019 în cauza K 12/18.

executivă și de organul la adresa căruia emite un aviz²⁷. Referindu-se la această hotărâre a Curții de Justiție, la 23 ianuarie 2020, Curtea Supremă a adoptat o hotărâre²⁸ prin care a declarat că NCJ, în noua sa componență, nu este independent și în care a susținut că noii judecători ai Curții Supreme selectați de acesta nu au dreptul de a se pronunța în cauze²⁹. Ulterior, la cererea prim-ministrului și a președintelui Seimului, susținuți de Președintele Republicii și de procurorul general, Curtea Constituțională a constatat că hotărârea este incompatibilă cu Constituția și cu dreptul Uniunii³⁰. Cu toate acestea, Curtea Supremă a continuat să își aplice hotărârea³¹. NCJ propune în continuare Președintelui Republicii candidații pentru numirile judiciare³².

Cele două camere noi ale Curții Supreme, înființate în cadrul reformei din 2018, au primit noi competențe în 2019. Camera Disciplinară și Camera de Control Extraordinar și Afaceri Publice sunt compuse exclusiv din judecători noi numiți la cererea Consiliului Judiciar Național (NCJ), în noua sa componență. În urma hotărârii Curții de Justiție din 19 noiembrie 2019³³, Curtea Supremă a constatat, prin trei hotărâri, că această Cameră Disciplinară nu este o instanță independentă în sensul dreptului Uniunii și al dreptului intern³⁴. Legea din 20 decembrie 2019 a acordat noii Camere de Control Extraordinar și Afaceri Publice competența unică de a decide cu privire la aspecte legate de independența sistemului judiciar³⁵. Această parte a legislației menționate reprezintă unul dintre elementele invocate în acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor inițiate de Comisie la 29 aprilie 2020³⁶. Noua Cameră Disciplinară a primit, de asemenea, competența de a ridica imunitatea judecătorilor atunci când sunt inițiate proceduri penale împotriva

²⁷ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 19 noiembrie 2019, A.K., în cauzele C-585/18, C-624/18 și C-625/18, punctele 137-145. Curtea a afirmat, de asemenea că: „instanța de trimitere va fi chemată să aprecieze, ținând seama dacă este cazul de motivele sau de obiectivele specifice care ar fi invocate în fața sa pentru a încerca să justifice anumite măsuri în cauză, dacă combinarea elementelor menționate la punctele 143-151 din prezenta hotărâre și a tuturor celorlalte împrejurări pertinente stabilite în mod corespunzător de care ar urma să aibă cunoștință este de natură să dea naștere unor îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea Camerei Disciplinare în privința unor elemente exterioare și în special a unor influențe directe sau indirecte ale puterilor legislative și executive, și referitoare la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă și, astfel, poate să conducă la o lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a entității menționate de natură să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire acestor justițiabili într-o societate democratică” (punctul 153).

²⁸ Hotărârea celor trei camere reunite ale Curții Supreme din 23 ianuarie 2020; această hotărâre este obligatorie pentru Curtea Supremă.

²⁹ Deja în 2018, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare a suspendat calitatea de membru a NCJ din cauza preocupărilor legate de independența sa iar, la 27 mai 2020, Consiliul rețelei a propus excluderea NCJ.

³⁰ Hotărârea din 20 aprilie 2020 în cauza U 2/20 și hotărârea din 21 aprilie 2020 în cauza Kpt 1/20.

³¹ De exemplu, o decizie a Camerei Penale din 25 iunie 2020 în cauza I KZP 1/20.

³² La 4 mai 2020, Președintele Republicii a efectuat șase numiri în cadrul Curții Supreme (inclusiv 3 membri ai Camerei Disciplinare). La 27 mai 2020, Președintele Republicii a numit 77 de noi judecători la toate nivelurile sistemului judiciar ordinar și administrativ.

³³ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 19 noiembrie 2019, A.K., în cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18.

³⁴ În special hotărârea Curții Supreme din 5 decembrie 2019 în cauza III PO 7/18 și două hotărâri din 15 ianuarie 2020 în cauzele III OP 8/18 și III PO 9/18.

³⁵ Această competență include examinarea propunerilor de recuzare a judecătorilor din cauze în urma îndoielilor cu privire la independența sau imparțialitatea acestora. Astfel de decizii beneficiază, *de facto*, de imunitate împotriva modificării de către alte camere ale Curții Supreme. Acest lucru a fost criticat în mod explicit de Comisia de la Veneția [avizul CDL-AD(2020)017], punctul 40, care a reamintit că referitor la astfel de propuneri, bazate pe implicarea NCJ, în noua sa componență, în procedura de numire judiciară se vor pronunța judecători numiți în același mod.

³⁶ În cadrul acestor acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, Comisia consideră că legea menționată împiedică instanțele poloneze să își îndeplinească obligația de a aplica dreptul Uniunii sau de a solicita decizii preliminare din partea Curții de Justiție a Uniunii Europene.

acestora (o competență exercitată anterior de instanțele disciplinare de prim grad de jurisdicție). Aceste noi competențe acordate camerelor au fost criticate de o serie de instituții naționale și de Comisia de la Veneția³⁷.

Curtea Supremă a făcut obiectul unor noi reforme, în special în ceea ce privește procedura de numire a prim-președintelui său. Cu câteva luni înainte de încheierea mandatului fostului prim-președinte al Curții Supreme, o nouă lege, adoptată de camera inferioară a Parlamentului (Seim)³⁸, a modificat procedura de numire a noului prim-președinte³⁹. Legea, care a intrat în vigoare în februarie 2020, prevede că Președintele Republicii poate numi un prim-președinte interimar, care să se ocupe de organizarea procedurii de selecție a candidaților și modifică cvorumul necesar pentru a vota pe baza unei liste de candidați⁴⁰. La 1 mai 2020, Președintele Republicii a numit un prim-președinte interimar, din rândul judecătorilor care, potrivit hotărârii Curții Supreme menționate mai sus⁴¹, nu mai sunt abilitați să se pronunțe. Procedura de selecție a făcut obiectul unei controverse⁴², în special întrucât prim-președintele interimar a refuzat să excludă de la această procedură membrii Camerei Disciplinare, în pofida lipsei garanțiilor privind independența acestora⁴³. La 26 mai 2020, președintele republicii a numit un nou prim-președinte, care este face parte, de asemenea, dintre judecătorii care, potrivit hotărârii Curții Supreme menționate mai sus, nu mai sunt abilitați să se pronunțe.

Regimul disciplinar pentru judecători a fost modificat și este folosit în mod activ. Regimul disciplinar, modificat în mod substanțial în 2018⁴⁴, a dat naștere la îngrijorări privind faptul că nu prezintă garanții adecvate pentru a proteja independența judiciară, din cauza riscului ca judecătorii să fie sancționați pe baza conținutului deciziilor judiciare, inclusiv a deciziilor de a solicita pronunțarea unor decizii preliminare de către Curtea de Justiție. În plus, persistă îngrijorări cu privire la independența Camerei Disciplinare a

³⁷ Avizul CDL-AD(2020)17 al Comisiei de la Veneția; OSCE-ODIHR [Aviz intermediar de urgență JUD-POL/365/2019 (AIC)]; Avizul Ombudsmanului din 7 ianuarie 2020; avizele Curții Supreme din 16 și 23 decembrie 2019. Trebuie remarcat faptul că au fost înaintate Curții Europene a Drepturilor Omului o serie de cauze referitoare la independența celor două noi camere. A se vedea cererile nr. 43447/19, 49868/19 și 57511/19 Reczkowicz și două alte părți/Polonia (comunicate la 5 iunie 2020).

³⁸ Legea din 20 decembrie 2019 de modificare a Legii privind organizarea instanțelor ordinare și a altor legi. Această modificare a fost, de asemenea, criticată de Comisia de la Veneția în avizul său din 16 ianuarie 2020 (CDL-AD(2020)017), punctele 51-55.

³⁹ Legea din 20 decembrie 2019 prevede un proces de selecție pe trei niveluri, acordând Președintelui Republicii dreptul de a invalida o procedură de selecție dacă se consideră că aceasta încalcă legea (fără a stabili criterii în această privință). În cazul în care Adunarea Generală a Curții Supreme nu a ales niciun candidat în urma expirării mandatului prim-președintelui interimar, Președintele Republicii poate desemna o persoană din rândul judecătorilor de la Curtea Supremă în calitate de prim-președinte interimar, care va convoca din nou Adunarea Generală pentru a asigura desemnarea de către Președintele Republicii a unui candidat în funcția de prim-președinte.

⁴⁰ Legea a majorat cvorumul necesar în cadrul Adunării Generale a Curții Supreme pentru selectarea unei liste de cinci candidați la postul de prim-președinte al Curții Supreme: în prima etapă, 84 de judecători ai Curții Supreme trebuie să participe la Adunare. Dacă acest număr nu este atins, trebuie să fie prezenți 75 de judecători. În cazul în care, din nou, acest număr de judecători nu este atins, următoarea adunare la care participă cel puțin 32 de judecători ai Curții Supreme ar fi în măsură să selecteze cinci candidați.

⁴¹ Această hotărâre a fost contestată de Curtea Constituțională (a se vedea paragraful referitor la NCJ de mai sus).

⁴² Într-o declarație din 23 mai 2020, o majoritate (50) a judecătorilor Curții Supreme, numiți la Curte înainte de reforma justiției, a criticat procedura ca fiind neconstituțională.

⁴³ A se vedea paragraful referitor la NCJ de mai sus.

⁴⁴ Legea din 8 decembrie 2017 privind Curtea Supremă, care a intrat în vigoare la 3 aprilie 2018. Pentru o prezentare generală a noului regim disciplinar, a se vedea comunicatul de presă al Comisiei din 10 octombrie 2019, IP/19/6033.

Curții Supreme, care acționează ca instanță de ultim grad de jurisdicție pentru cazurile disciplinare și care este compusă numai din judecători selectați de NCJ, în noua sa componență,⁴⁵. Comisia a decis, la 10 octombrie 2019, să sesizeze Curtea de Justiție cu privire la Polonia, contestând aceste noi măsuri⁴⁶. Potrivit regimului disciplinar, judecătorii pot să facă obiectul unor proceduri disciplinare pe baza conținutului deciziilor lor judiciare sau al declarațiilor lor privind funcționarea organismelor constituționale din Polonia⁴⁷. La 8 aprilie 2020, în urma unei cereri de măsuri provizorii, Curtea de Justiție a obligat Polonia să suspende imediat aplicarea dispozițiilor naționale privind competențele Camerei Disciplinare în ceea ce privește cauzele disciplinare referitoare la judecători⁴⁸. În urma ordonanței, Camera Disciplinară a sesizat Curtea Constituțională cu o chestiune de drept, contestând constituționalitatea dispozițiilor tratatului pe care se întemeiază ordonanța privind măsurile provizorii⁴⁹. Legea din 20 decembrie 2019 a extins și mai mult noțiunea de infracțiune disciplinară și a sporit riscul pentru independența sistemului judiciar. Acest aspect este un element al noii acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor lansate de Comisie la 29 aprilie 2020⁵⁰. Noul regim disciplinar și legea din 20 decembrie 2019 au determinat instanțele din alte state membre, în contextul cooperării judiciare din cadrul UE, să pună sub semnul întrebării garanțiile judiciare ale sistemului polonez⁵¹.

Judecătorii fac obiectul unui număr mare de noi cerințe. Legea din 20 decembrie 2019 obligă toți judecătorii din Polonia să divulge informații cu caracter personal, cum ar fi apartenența lor la asociații, funcțiile în organizații non-profit sau calitatea de membru și funcția deținută în cadrul partidelor politice înainte de 29 decembrie 1989. Aceste dispoziții ridică preocupări în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private și dreptul la protecția datelor cu caracter personal, astfel cum sunt garantate de Carta drepturilor fundamentale a UE și de Regulamentul general privind protecția datelor⁵². Aceste cerințe noi urmează după alte

⁴⁵ A se vedea paragraful referitor la NCJ de mai sus.

⁴⁶ Cauza C-791/19 (pendinte). Un regim disciplinar poate fi utilizat ca un sistem de control politic al conținutului deciziilor judiciare, încălcând astfel cerințele de independență a sistemului judiciar stabilite de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (a se vedea cauza C-216/18 PPU, LM, 25 iulie 2018, punctul 67).

⁴⁷ În 2019, au fost luate măsuri împotriva judecătorilor care, în urma hotărârii Curții de Justiție din 19 noiembrie 2019, au pus în mod public sub semnul întrebării legitimitatea NCJ și valabilitatea numirilor judiciare efectuate la cererea acestuia. Pentru o prezentare generală a anchetelor și a procedurilor disciplinare în curs, a se vedea, de exemplu, raportul Fundației Helsinki pentru drepturile omului, intitulat „The Time of Trial. How do changes in justice system affect Polish judges?” („Momentul judecății. Cum sunt afectați judecătorii de schimbările din sistemul de justiție polonez?”) din 24 iulie 2019; Declarația Fundației Batory din 2019 „Pogłębiający się kryzys w Polsce. – Kiedy w Europie umiera praworządność”.

⁴⁸ Ordonanța Marii Camere din 8 aprilie 2020 în cauza C-791/19 R. În vederea aplicării ordonanței, la 5 mai 2020, prim-președintele interimar al Curții Supreme a adoptat Regulamentul nr. 55/2020, iar Președintele Camerei Disciplinare a adoptat Regulamentul nr. 21/2020.

⁴⁹ Întrebarea se concentrează pe evaluarea respectării Constituției Republicii Polone de către dispozițiile Tratatului privind Uniunea Europeană și ale Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene în ceea ce privește domeniul de aplicare al obligației unui stat membru de a pune în aplicare măsuri provizorii acordate de Curtea de Justiție în chestiuni privind sistemul și funcționarea organelor judiciare constituționale (nr. ref. dosar P7/20).

⁵⁰ Comunicatul de presă al Comisiei din 29 aprilie 2020, IP/20/772.

⁵¹ De exemplu, la 17 februarie 2020, Tribunalul Regional Superior din Karlsruhe a suspendat executarea unui mandat european de arestare cu privire la un cetățean polonez, exprimându-și îngrijorarea cu privire la posibilitatea asigurării dreptului său la un proces echitabil. A se vedea: Ordonanța OLG Karlsruhe din 17 februarie 2020 – Aktenzeichen Ausl 301 AR 156/19. La 31 iulie 2020, Curtea de la Amsterdam a formulat o cerere de decizie preliminară în contextul executării unui mandat european de arestare emis împotriva unui cetățean polonez, solicitând clarificări privind obligațiile sale în temeiul dreptului Uniunii în lumina recentelor modificări ale sistemului de justiție din Polonia. A se vedea: Rechtbank Amsterdam, ordonanța din 31 iulie 2020 – ECLI:NL:RBAMS:2020:3776 și cauza C-354/20 PPU.

⁵² Comunicatul de presă al Comisiei din 29 aprilie 2020, IP/20/772.

cerințe introduse în 2018 în ceea ce privește prelungirea mandatului de serviciu activ al judecătorilor de la instanțele ordinare, care este acum decisă de Consiliul Judiciar Național (NCJ). Deși această schimbare a fost un răspuns la acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor⁵³, ea nu a fost suficientă pentru a aborda problema impactului asupra independenței sistemului judiciar, din cauza preocupărilor legate de NCJ.

Legea din 20 decembrie 2019 a impus o interdicție generală adresată instanțelor poloneze de a contesta competența instanțelor judecătorești, a organelor constituționale și a autorităților de aplicare a legii. Legea împiedică judecătorii polonezi să se pronunțe cu privire la legalitatea numirilor judiciare și la competența judecătorilor de a exercita atribuții judiciare. Aceeași interdicție li se aplică și judecătorilor care evaluează legalitatea componenței unui complet de judecată. Aceste cerințe au fost contestate în acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor lansate de Comisie la 29 aprilie 2020⁵⁴. Aceeași lege a introdus limite noi privind declarațiile și acțiunile care pot fi realizate de judecători, de instanțe și de alte organisme independente, cărora li se interzice în prezent să conteste competențele organismelor judiciare și constituționale, precum și ale autorităților de aplicare a legii. Legea impune o astfel de interdicție și în ceea ce privește declarațiile sau acțiunile organismelor judiciare autonome care contestă numirile judiciare. Aceste modificări au dat naștere la preocupări din partea instituțiilor naționale și a Comisiei de la Veneția⁵⁵. În ceea ce privește președinții de instanță, în urma demiterii de către ministrul justiției a peste 70 de președinți de instanță, nu a fost propusă nicio modalitate de a remedia situația acestora⁵⁶. O cauză privind aceste demiteri a fost inițiată în fața Curții Europene a Drepturilor Omului⁵⁷.

Faptul că ministrul justiției este, în același timp, și procurorul general ridică probleme deosebite în ceea ce privește competența de a emite instrucțiuni în cazuri individuale și de a transfera procurorii. În urma reformelor întreprinse în 2016, funcția de procuror general și cea de ministru al justiției au fuzionat. Prin urmare, ministrul justiției deține în mod direct prerogativele acordate celei mai înalte funcții de procuratură, inclusiv autoritatea de a emite instrucțiuni către procurori în cazuri specifice. În 2019, competența procurorului general sau a procurorilor de rang superior de a emite instrucțiuni⁵⁸ în cazuri individuale (inclusiv neînceperea urmăririi penale) a fost utilizată în mai multe rânduri, inclusiv în cazuri relevante din punct de vedere politic⁵⁹. Această competență a fost criticată, inclusiv de Comisia de la Veneția⁶⁰. În plus, procurorul general are autoritatea de a decide cu privire la detașarea procurorilor pe un alt post pe o perioadă de până la 6 luni, fără consimțământul

⁵³ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia, C-192/18.

⁵⁴ A se vedea Comunicatul de presă al Comisiei IP/20/772.

⁵⁵ A se vedea Avizul CDL-AD(2020)017 al Comisiei de la Veneția; OSCE-ODIHR [Aviz intermediar de urgență JUD-POL/365/2019 (AIC)]; Avizul Ombudsmanului din 7 ianuarie 2020; avizele Curții Supreme din 16 și 23 decembrie 2019.

⁵⁶ În perioada august 2017-februarie 2018, ministrul justiției a avut puterea discreționară de a demite și de a numi președinții de instanță ai tuturor instanțelor ordinare; a se vedea punctele 151-162 din propunerea motivată.

⁵⁷ Cererile nr. 26691/18 Broda/Polonia și nr. 27367/18 Bojara/Polonia (comunicate la 2 septembrie 2019).

⁵⁸ Instrucțiunile sunt utilizate în cazuri sensibile din punct de vedere politic în care procurorii sunt supuși procedurilor disciplinare; a se vedea rezoluția Asociației „Lex Super Omnia” din 26 aprilie 2020. În plus, mass-media a afirmat că mai multe instrucțiuni individuale nu sunt raportate sau prezentate în scris, în cazuri sensibile (a se vedea Gazeta Prawna „21 osobistych instrukcji Zbigniewa Ziobry dla prokuratorów. Nie oznacza to, że nieformalnych nacisków w ogóle nie ma.” din 2018; Gazeta Wyborcza, „Minister kontroli, nacisków i ręcznego sterowania. Minister Ziobro dzieli i rządzi w resorcie sprawiedliwości” din 2019).

⁵⁹ De exemplu, ancheta privind Comisia de Supraveghere Financiară. A se vedea, de asemenea, nota de subsol de mai sus.

⁶⁰ Comisia de la Veneția (avizul CDL-AD(2017)028); a se vedea, de asemenea, declarațiile asociației procurorilor „Lex Super Omnia” din 26 aprilie și din 3 iunie 2020.

acestora și fără justificare. De asemenea, acesta poate să redistribuie în mod discreționar cazurile în rândul procurorilor, fapt care a dat naștere, la rândul său, la preocupări cu privire la faptul că desfășurarea procedurilor penale ar putea fi influențată de considerente politice⁶¹.

Calitate

Începând din 2016, finanțarea pentru sistemul judiciar a crescut treptat. Nivelul cheltuielilor Poloniei pe cap de locuitor pentru instanțe se situează în jurul mediei UE. În același timp, ca procentaj din PIB, cheltuielile publice ale Poloniei cu sistemul de justiție (inclusiv urmărirea penală și asistența judiciară)⁶² sunt printre cele mai ridicate.

În ceea ce privește resursele umane, rămân vacante mai multe posturi judiciare. Se remarcă faptul că, înainte de modificarea componenței NCJ în 2018, ministrul justiției a amânat publicarea posturilor vacante în cadrul instanțelor, care reprezintă o condiție prealabilă pentru depunerea de candidaturi pentru posturile respective. Această problemă a fost abordată de către Ombudsman⁶³ și de reprezentanți ai asociațiilor judiciare⁶⁴, care au susținut că resursele insuficiente de personal ale instanțelor rămân motivul principal al scăderii eficienței lor.

Digitalizarea sistemului de justiție poate fi îmbunătățită. În comparație cu anii precedenți, Polonia a îmbunătățit disponibilitatea informațiilor online cu privire la sistemul judiciar pentru publicul larg⁶⁵. Cu toate că au fost înregistrate unele progrese importante, trebuie introduse în continuare instrumente informatice în contextul procedurilor judiciare⁶⁶. Asociațiile de judecători⁶⁷, Ombudsmanul⁶⁸ și Consiliul Național al Baroului⁶⁹ au solicitat să se depună în continuare eforturi pentru a digitaliza instanțele, indicând faptul că lipsa digitalizării a devenit o problemă recurentă în perioada pandemiei de COVID-19.

Reforme privind asistența judiciară, taxele judiciare și procedura civilă au intrat în vigoare în 2019. Asistența judiciară gratuită și consultanța civilă gratuită sunt disponibile în Polonia oricărei persoane care nu își poate permite să primească consultanță plătită și care face o declarație în acest sens. De asemenea, există planuri de facilitare treptată a medierii gratuite⁷⁰. Consiliul Național al Baroului a exprimat preocupări cu privire la modificările

⁶¹ Comunicatul Ombudsmanului polonez privind cazul procurorului Krasoń din 2019.

⁶² Figura 33, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020.

⁶³ Declarația Ombudsmanului polonez din 9 octombrie 2018 transmisă Ministerului Justiției.

⁶⁴ Prawo.pl „Wakaty uderzają w sądy... najbardziej okręgowe” din 2019.

⁶⁵ Figura 22, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020.

⁶⁶ În prezent, există următoarele posibilități: administrarea probelor utilizând dispozitive tehnice, ceea ce permite ca această activitate să fie desfășurată la distanță; redarea de înregistrări video și audio în cadrul audierii; elaborarea unui proces-verbal al audierii sau al ședinței de judecată utilizând un dispozitiv de înregistrare audio sau video; comunicarea conținutului proceselor-verbale și al scrisorilor în format electronic prin intermediul sistemului TIC care sprijină procedurile judiciare sau al altui sistem de telecomunicații utilizat pentru a le pune la dispoziție și asigurând posibilitatea părților și a participanților la proceduri să obțină înregistrarea audio sau înregistrarea audio-video din dosarele cauzelor; admiterea probelor electronice; proceduri electronice privind cererile de plată; și predări prin intermediul sistemului TIC.

⁶⁷ Declarația asociației de judecători „Iustitia” din 9 mai 2020.

⁶⁸ Scrisoarea Ombudsmanului din 9 iunie 2020, adresată Ministerului Justiției.

⁶⁹ Rezoluția baroului (2020) din 12 martie 2020 (nr. 155/20) cu anexă.

⁷⁰ Prawo.pl (2019) „Finansowe zachęty mają motywować do korzystania z mediacji.”. Polonia organizează, de asemenea, o gamă largă de activități pentru a încuraja utilizarea medierii (figura 20, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020).

aduse Codului de procedură civilă în 2019, care nu ar contribui la accelerarea procedurilor judiciare⁷¹.

Eficiență

Performanța globală a instanțelor ordinare este apropiată de media UE în ceea ce privește durata procedurilor. Cu toate acestea, în 2018, s-a înregistrat o creștere a timpului estimat necesar pentru soluționarea cauzelor civile și comerciale litigioase, precum și o deteriorare a ratei de soluționare a cauzelor de acest tip. În timp ce numărul acestor cauze a scăzut, numărul cauzelor pendinte a crescut⁷². Polonia rămâne sub supravegherea consolidată a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la durata procedurilor civile și penale⁷³.

Performanța instanțelor administrative este peste media UE. O ușoară scădere este vizibilă în numărul de cauze administrative noi și în intervalul de timp estimat necesar pentru soluționarea lor. Rata de soluționare a acestor cauze rămâne de peste 100 %⁷⁴.

II. CADRUL ANTICORUPȚIE

Cadrul juridic și instituțional de prevenire și combatere a corupției este în mare măsură în vigoare. Biroul Central Anticorupție (CAB) este organismul specializat în combaterea corupției. CAB combină funcțiile serviciilor de informații și ale poliției și poate declanșa atât proceduri administrative, cât și proceduri penale. Legea avută în vedere privind „transparența vieții publice” urmărește reorganizarea principalelor dispoziții preventive într-un singur act juridic. Ca parte a acestui demers, vor fi modificate anumite elemente, cum ar fi actualele sisteme de declarare a averii și reglementările în materie de lobby.

Potrivit celui mai recent indice privind percepția asupra corupției elaborat de Transparency International, Polonia a obținut un punctaj de 58/100, situându-se pe locul 12 în UE și pe locul 41 la nivel mondial⁷⁵. Sondajele Eurobarometru arată că numărul de respondenți polonezi care percep corupția ca fiind larg răspândită în țara lor (59 %) este mai mic decât media UE (71 %), în timp ce 37 % dintre respondenți afirmă că actele de corupție le afectează viața de zi cu zi (media UE fiind de 26 %)⁷⁶. În ceea ce privește întreprinderile, 49 % dintre acestea consideră corupția ca fiind larg răspândită (media UE fiind de 63 %), în timp ce 27 % dintre întreprinderi consideră că, pentru desfășurarea activității lor, corupția reprezintă o problemă (media UE fiind de 37 %). Apoi, 43 % dintre respondenți consideră că numărul urmăririlor penale încheiate cu succes este suficient pentru a descuraja practicile corupte (media UE fiind de 36 %), în timp ce 26 % dintre întreprinderi

⁷¹ Rezoluția Consiliului Național al Baroului nr. 61/2019. În special, Consiliul Național al Baroului subliniază că modificările introduc un formalism excesiv al procedurii.

⁷² Figurile 3, 7, 11 și 14, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020. Numărul de noi cauze civile și comerciale litigioase a rămas la un nivel ridicat în ultimii ani (figura 3, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020). În pofida creșterii, față de anul 2012, a numărului de cauze pendinte în primă instanță în materie civilă, comercială, administrativă și altele, rata de soluționare nu a scăzut semnificativ în 2018 (figurile 10 și 13, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020).

⁷³ Consiliul Europei CM/Del/Dec(2018)1331/H46-19: H46-19 Bąk (cererea nr. 7870/04), Majewski (cererea nr. 52690/99), Rutkowski și alții (cererea nr. 72287/10) și Jan Załuska, Marianna Rogalska și 398 alte cereri (cererea nr. 53491/10)/Polonia.

⁷⁴ Figurile 8, 9 și 12, Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020.

⁷⁵ Transparency International (2020), Corruption Perceptions Index 2019 (Indicele privind percepția asupra corupției pentru anul 2019).

⁷⁶ Sondajul Eurobarometru special 502 (2020).

consideră că persoanele fizice și întreprinderile implicate în mituirea unui înalt funcționar sunt sancționate corespunzător (media UE fiind de 31 %)⁷⁷.

O inițiativă planificată are scopul de a dezvolta în continuare cadrul juridic privind combaterea corupției. Dreptul penal polonez oferă o bază solidă pentru cercetarea, urmărirea penală și judecarea infracțiunilor de corupție⁷⁸. Polonia are, de asemenea, un cadru juridic pentru prevenirea corupției, mai multe acte juridice reglementând aspecte etice și de integritate în sectorul public⁷⁹, precum și obligațiile de informare privind averea și conflictele de interese⁸⁰. Cu toate acestea, au fost exprimate o serie de preocupări, în special în ceea ce privește conflictele de interese și obligația de informare cu privire la avere⁸¹. O lege nouă privind transparența vieții publice se află în prezent într-o etapă pregătitoare avansată, având scopul de a consolida mecanismele existente de combatere a corupției și de a integra principiile transparenței într-un singur act. Un alt obiectiv al legii este abrogarea anumitor acte normative existente pentru a standardiza sistemul și normele actuale de declarare a averii. Propunerea urmărește, de asemenea, să modifice normele existente privind activitățile de lobby și legislația privind accesul la informațiile publice, precum și să consolideze măsurile de protecție a avertizorilor⁸².

Au fost propuse modificări ale Codului penal. La 14 iulie 2020, Curtea Constituțională⁸³ a considerat neconstituțional un proiect de lege din iunie 2019 de modificare a Codului penal⁸⁴. Acesta a propus modificări ale definiției unei persoane care îndeplinește o funcție publică și ar fi introdus o definiție mai largă a „persoanei care îndeplinește o funcție publică” pentru a include, printre altele, o unitate organizațională internă sau străină care dispune de fonduri publice, membrii consiliilor de administrație sau reprezentanții întreprinderilor de stat, precum și entitățile al căror capital social este deținut de administrația centrală sau locală în proporție de peste 50 %. Alte modificări propuse ar fi inclus majorarea sancțiunilor pentru infracțiuni de corupție activă și pasivă legate de active cu valoare ridicată. Cu toate acestea, mecanisme precum clauza de „nepedepsire” ar fi rămas, stipulând că o persoană care dă mită nu este pasibilă de pedeapsă în cazul în care informează în mod voluntar autoritățile de aplicare a legii cu privire la infracțiune. Preocupările legate de elementele regimului de

⁷⁷ Sondajul Eurobarometru Flash 482 (2019).

⁷⁸ GRECO EU Anti Corruption Report 2014 (Raportul GRECO privind combaterea corupției în UE 2014); GRECO Third Evaluation Round, Evaluation report (A treia rundă de evaluare GRECO, Raport de evaluare), recomandarea iii.

⁷⁹ Printre legile relevante se numără: Legea din 21 august 1997 privind restricțiile impuse persoanelor care îndeplinesc sarcini publice de a desfășura activități comerciale; Legea din 6 septembrie 2001 privind accesul la informațiile publice; Legea din 7 iulie 2005 privind activitățile de lobby în procesul de elaborare a legislației; și Legea din 21 august 1997 privind restricțiile impuse persoanelor care îndeplinesc sarcini publice de a desfășura activități comerciale.

⁸⁰ Printre acestea se numără Legea privind funcția publică din 21 noiembrie 2008, Legea privind angajații din birourile guvernamentale din 16 septembrie 1982 și Legea privind achizițiile publice din 29 ianuarie 2004.

⁸¹ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare).

⁸² GRECO The Second Addendum to the Second Compliance Report (Al doilea addendum la Al doilea raport de conformitate GRECO), punctul 27.

⁸³ Curtea Constituțională a considerat că modificările aduse Codului penal au fost adoptate în urma unei proceduri care nu respectă normele interne ale Seimului care reglementează activitatea legislativă.

⁸⁴ Legea din 13 iunie 2019 de modificare a Codului penal și a altor legi a fost trimisă de Președinte la Curtea Constituțională la 28 iunie 2019, în cadrul controlului constituțional preventiv.

imunități și impactul acestuia asupra urmăririi penale a infracțiunilor legate de corupție au fost exprimate de Grupul de state împotriva corupției (GRECO) al Consiliului Europei⁸⁵.

Biroul Central Anticorupție (CAB) este organismul specializat în combaterea corupției. CAB combină funcțiile serviciilor de informații și ale poliției și poate declanșa atât proceduri administrative, cât și proceduri penale⁸⁶. Printre funcțiile sale de bază se numără identificarea corupției și, în cazul unei suspiciuni rezonabile, CAB poate desfășura anchete penale. Acesta are competența de a verifica declarațiile de avere și de a controla deciziile de achiziții publice. Este, de asemenea, însărcinat cu monitorizarea nerespectării normelor în materie de incompatibilitate în ceea ce privește restricțiile referitoare la activitățile comerciale exterioare desfășurate de către funcționarii publici și inițierea procedurilor de restituire a beneficiilor obținute în mod inechitabil. CAB are, de asemenea, un rol preventiv și supraveghează coordonarea Programului guvernamental anticorupție pentru perioada 2018-2020, ale cărui obiective generale includ îmbunătățirea reglementărilor anticorupție, precum și consolidarea cooperării și a coordonării între autoritățile de aplicare a legii. Șeful biroului este numit de către prim-ministru pe un mandat de patru ani. CAB funcționează sub autoritatea prim-ministrului și a unui „ministru coordonator al serviciilor speciale” desemnat⁸⁷. În temeiul cadrului juridic actual, această procedură de numire și subordonarea biroului față de puterea executivă a generat preocupări în ceea ce privește independența CAB și independența finală față de puterea executivă⁸⁸.

Chestiunile legate de etică și integritate în sectorul public și conflictele de interese sunt reglementate în prezent de mai multe acte de bază. Principalul act legislativ care promovează integritatea este Legea privind restricțiile referitoare la desfășurarea de activități comerciale de către persoanele care îndeplinesc funcții publice, care interzice anumite activități și limitează participațiile în întreprinderi și calitatea de membru în consilii de administrație. Ordonanța privind cadrul etic pentru funcția publică stabilește standardele etice pentru administrația publică, dar nu acoperă cadrele de conducere, al căror comportament este reglementat în mare măsură de constituție. Ministerele abordează și ele chestiunea integrității în grade diferite. GRECO a subliniat beneficiile potențiale ale unei politici mai coerente și a recomandat elaborarea unui plan general privind integritatea, elaborarea unui cod de conduită, cu mecanisme solide de supraveghere și de sancționare, precum și sensibilizarea cu privire la chestiunile legate de integritate⁸⁹. În plus, mai multe alte texte juridice prevăd obligația de a raporta situații specifice de conflicte de interese, dar fără o coordonare sau o consolidare clară într-un singur cadru⁹⁰. Deși nu există o definiție juridică a conflictelor de interese în legile comune cu caracter obligatoriu, Codul de procedură administrativă acoperă conflictele de interese pentru funcționarii publici. Pentru miniștri și alți înalți funcționari, acestea se limitează la anumite situații specifice care implică interese

⁸⁵ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandarea xii, punctul 87.

⁸⁶ Instituite prin Legea privind Biroul Central Anticorupție din 9 iunie 2006.

⁸⁷ CAB este un birou al administrației guvernamentale iar șeful acestuia este o autoritate centrală a acestei administrații. Șeful este numit pe o perioadă de patru ani de către prim-ministru, mandatul putând fi prelungit o singură dată, și este supervizat de acesta prin intermediul ministrului desemnat special în calitate de coordonator al serviciilor speciale. GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), punctul 34.

⁸⁸ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), punctul 78.

⁸⁹ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandările i, ii iii și ix.

⁹⁰ A se vedea nota de subsol 77.

patrimoniale⁹¹. În 2019, CAB a examinat 2 477 de chestiuni privind conflictele de interese în cadrul ministerului sănătății și al ministerului apărării (4 581 în 2018), acoperind 2 187 de persoane (2 110 în 2018), trei cazuri fiind înaintate Parchetului⁹².

Nu există o legislație unificată sau un sistem centralizat de transmitere și monitorizare a declarațiilor de avere. Membrii parlamentului depun declarații de avere în conformitate cu Legea privind exercitarea atribuțiilor de către deputații Seimului și senatori din luna mai 1996. Legea privind restricțiile referitoare la desfășurarea de activități comerciale de către persoanele care îndeplinesc funcții publice prevede informarea anuală asupra activităților economice și financiare pentru funcțiile de conducere înalte. Cu toate acestea, legislația este aplicată în practică politicianilor de la toate nivelurile, există preocupări cu privire la sistemele și cadrele divergente de garantare a publicării declarațiilor⁹³. În 2019, CAB a efectuat 90 de controale ale declarațiilor de avere (69 în 2018), 364 de analize anterioare controlului (330 în 2018) și a avut 341 de cazuri de control (320 în 2018)⁹⁴. Cu toate acestea, modificările aduse legii privind exercitarea mandatului de deputat și senator, menite să extindă catalogul persoanelor obligate și sfera de cuprindere a informațiilor incluse, sunt în prezent contestate în fața Curții Constituționale. Deși salută existența obligațiilor, GRECO a declarat că dispozițiile Poloniei privind declarațiile de avere trebuie consolidate și completate cu un mecanism de revizuire independent și eficient⁹⁵. În această privință, este în curs de pregătire un proiect de lege cu un nou model de declarație de avere, iar CAB elaborează un sistem unificat pentru a aborda lipsa metodelor electronice și automatizate de depunere și control al declarațiilor⁹⁶.

Există măsuri de reglementare a activităților de lobby și a „ușilor turnante”, iar anumite dispoziții permit protejarea avertizorilor. Legea privind activitățile de lobby în procesul de legiferare definește în sens larg activitatea de lobby, stabilește un registru public și stabilește obligațiile și sancțiunile pentru activitățile neînregistrate. Cu toate acestea, dispozițiile legii restrâng conceptul de lobby la procesul de elaborare a legislației. GRECO a recomandat ca interacțiunile dintre parlamentari și persoanele care desfășoară activități de lobby să fie mai transparente⁹⁷, să se introducă norme detaliate pentru interacțiunile cu persoanele care desfășoară activități de lobby și să fie dezvăluite suficiente informații cu privire la scopul acestor contacte⁹⁸. „Ușile turnante” sunt reglementate de o perioadă de incompatibilitate de un an, dar acesta se limitează la entități pentru care un funcționar a emis decizii specifice. Deși există planuri de prelungire a perioadei, s-a recomandat, de asemenea, extinderea domeniului de aplicare⁹⁹. Anumite acte juridice includ dispoziții privind protecția

⁹¹ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), punctul 53.

⁹² Raportul anual al Biroului Central Anticorupție pentru anul 2019.

⁹³ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), punctele 66-72.

⁹⁴ Biroul Central Anticorupție, Raportul anual pentru anul 2019, pp. 23, 25, 28.

⁹⁵ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandările x și xi, punctele 72 și 78.

⁹⁶ Programul guvernamental anticorupție pentru perioada 2018-2020.

⁹⁷ GRECO Fourth Evaluation Round – Evaluation report (A patra rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandarea i. La punctul 11 din al doilea addendum la cel de al doilea raport de conformitate se susține că această recomandare nu a fost încă pusă în aplicare.

⁹⁸ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandarea vi, punctul 44.

⁹⁹ GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation report (A cincea rundă de evaluare GRECO - Raport de evaluare), recomandarea viii, punctul 65.

avertizorilor, însă nu există o legislație specifică cu privire la această chestiune, și a fost subliniată necesitatea de a consolida protecția persoanelor care efectuează raportarea¹⁰⁰.

III. PLURALISMUL MASS-MEDIEI

Cadrul juridic privind pluralismul mass-mediei se bazează atât pe garanțiile constituționale, cât și pe legislația sectorială. Constituția garantează independența autorității naționale pentru mass-media – Consiliul Național de Radiodifuziune și Televiziune (KRRiT) – și competențele autorității de reglementare sunt specificate mai în detaliu în Legea radiodifuziunii și televiziunii din 1992¹⁰¹. În ceea ce privește cadrul pentru protecția jurnaliștilor, libertatea de exprimare este protejată prin constituție¹⁰². În același timp însă, Codul penal conține infracțiunile de insultare a simbolurilor de stat, a înalților funcționari publici și a religiei. Constituția garantează, de asemenea, dreptul cetățenilor de a fi informați cu privire la activitățile autorităților publice¹⁰³. Acest drept este menționat, de asemenea, în Legea din 6 septembrie 2001 privind accesul la informațiile publice¹⁰⁴.

Cadrul juridic oferă garanții pentru independența autorității de reglementare a mass-mediei. Constituția¹⁰⁵ conferă Consiliului Național de Radiodifuziune și Televiziune (KRRiT) rolul de protejare a libertății de exprimare, a dreptului la informare și a interesului public în difuzarea în programele de radio și televiziune. Membrii săi sunt numiți de Parlament și de Președintele Republicii. Ei nu pot aparține unui partid politic, unui sindicat și nu pot desfășura activități publice incompatibile cu demnitatea funcției lor. Legea radiodifuziunii și televiziunii include o listă specifică a competențelor KRRiT. Directiva modificată a serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV)¹⁰⁶ stabilește o serie de garanții specifice pentru independența și eficacitatea autorităților naționale de reglementare în domeniul mass-mediei. În prezent, Polonia este în curs de transpunere a DSMAV revizuite, în cursul căreia ar putea fi propuse unele alinieri suplimentare ale legislației naționale cu cadrul UE, care ar putea fi adoptate la începutul toamnei anului 2020¹⁰⁷.

Autoritatea de reglementare din domeniul mass-mediei din Polonia ar putea face în continuare obiectul unei influențe politice. MPM 2020 a raportat un risc mediu în ceea ce privește independența și eficacitatea autorității poloneze de reglementare a mass-mediei¹⁰⁸, evaluând faptul că procedurile de numire în Consiliul Național de Radiodifuziune și Televiziune (KRRiT) nu au limitat în mod efectiv riscul influenței politice asupra mass-mediei. De exemplu, nu a fost dispusă nicio monitorizare electorală care să analizeze acoperirea mediatică a campaniilor electorale din 2019 pentru Parlamentul European și parlamentul național. În mod similar, astfel cum a fost raportat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) al OSCE, în cazul campaniei prezidențiale din 2020, KRRiT nu a asigurat monitorizarea independentă a campaniei¹⁰⁹. În plus, ca urmare a

¹⁰⁰ Grupul de evaluare a punerii în aplicare a Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (2015) (ciclul 1) și OCDE Polonia: Monitorizare ulterioară raportului privind faza a 3-a și recomandări.

¹⁰¹ Legea radiodifuziunii și televiziunii din 29 decembrie 1992.

¹⁰² Articolul 54 din Constituție.

¹⁰³ Articolul 61 din Constituție.

¹⁰⁴ Între 2019 și 2020, Polonia a scăzut trei poziții în clasamentul mondial al libertății presei întocmit de organizația Reporteri fără Frontiere, situându-se în prezent pe locul al 62-lea la nivel mondial.

¹⁰⁵ Articolele 213-215 din Constituție.

¹⁰⁶ Directiva (UE) 2018/1808 din 14 noiembrie 2018.

¹⁰⁷ Informații primite în contextul vizitei în Polonia.

¹⁰⁸ În ceea ce privește independența Oficiului Comunicațiilor Electronice, a se vedea secțiunea IV.

¹⁰⁹ Declarație privind constatările și concluziile preliminare ale misiunii speciale a Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) de evaluare a alegerilor.

reformei din 2016¹¹⁰, unele dintre competențele KRRiT au fost eliminate, fiind atribuite Consiliului Național pentru Mass-media (RMN) nou instituit¹¹¹, care este în prezent responsabil cu numirea și demiterea membrilor consiliilor de administrație și de supraveghere ale televiziunii poloneze (TVP), ale radioului polonez și ale Agenției Poloneze de Presă. În decembrie 2016, Curtea Constituțională a Poloniei a considerat că excluderea KRRiT din procesul de numire a conducerii mass-mediei publice este neconstituțională¹¹². Hotărârea urmează să fie pusă în aplicare¹¹³.

Cadrul juridic privind transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei în Polonia nu este aplicabil în mod egal tuturor actorilor din domeniul mass-mediei. În special, nu există dispoziții specifice sectorului privind transparența deținerii mass-mediei. Având în vedere acest fapt, MPM 2020 a evaluat transparența proprietății asupra mass-mediei din Polonia ca având un risc mediu, observând, însă, că există anumite norme specifice în sectorul radiodifuziunii și televiziunii. Acestea se referă la divulgarea informațiilor către organismul public KRRiT.

Nu există garanții de reglementare care să limiteze controlul politic asupra canalelor media din Polonia. Astfel de garanții se referă la norme privind conflictele de interese dintre proprietarii de mass-media și partidele aflate la putere, grupurile de susținători sau politicienii¹¹⁴. Studiul CBOS din 2019 arată că percepția influenței politice în mass-media este larg răspândită¹¹⁵. Cu toate acestea, astfel cum este recunoscut de MPM 2020, proprietarii celei mai mari entități mass-media din Polonia nu au nicio afiliere deschisă la partidele politice, iar cea mai mare parte a mass-mediei de știri, inclusiv canalele digitale, promovează opinii politice distincte¹¹⁶. Se pare că, în timpul campaniei prezidențiale din 2020, coaliția de guvernare a făcut referire la posibile schimbări legislative privind concentrarea entităților mass-media cu capital străin¹¹⁷. În cazul în care astfel de modificări se materializează, acestea ar putea avea implicații asupra pluralismului mass-mediei și asupra pieței interne a UE.

Dispozițiile de drept penal pot afecta anumite aspecte ale cadrului pentru protecția și activitățile jurnaliștilor. Codul penal conține infracțiunile de insultare a simbolurilor de stat, a înalților funcționari publici și a religiei. Printre posibilele sancțiuni pentru defăimare¹¹⁸ prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă¹¹⁹ se numără pedeapsa cu închisoarea (de

¹¹⁰ Comunicatul oficial al Seimului din 7 iulie 2016.

¹¹¹ *Ibidem*. În conformitate cu Legea privind Consiliul Național pentru Mass-media, Consiliul este format din cinci membri, dintre care trei sunt numiți de către Seim și doi de către președinte, pe o perioadă de șase ani. Președintele Poloniei numește membrii Consiliului din rândul candidaților desemnați de cele mai mari grupuri de opoziție din parlament.

¹¹² Hotărârea Curții Constituționale din 13 decembrie 2016 în cauza K 13/16.

¹¹³ Comunicatul Ombudsmanului din 3 februarie 2020.

¹¹⁴ 2020 Media Pluralism Monitor (Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei 2020).

¹¹⁵ Press.pl, 'CBOS: dla większości badanych media nie są bezstronne, najgorzej wypada TVP' (după cum este citat în Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei 2020).

¹¹⁶ Informațiile colectate în contextul vizitei efectuate în țară; MPM 2020, pagina 12.

¹¹⁷ Reuters.com, „Poland to propose limits on foreign media soon, Kaczynski says” („Polonia va propune în curând limitări privind presa străină, declară Kaczynski”). Mai recent, un reprezentant al partidului de guvernământ care se ocupă de chestiuni legate de mass-media a confirmat că proiectul de lege va fi depus în toamnă (WirtualneMedia 'Lichocka: jesienią Sejm zajmie się dekoncentracją mediów. Czarnecki: trzeba będzie odkupywać je od Niemców').

¹¹⁸ Cartografierea de către CMPF a dezincriminării defăimării.

¹¹⁹ Potrivit autorităților poloneze. Autoritățile poloneze au specificat, de asemenea, că nu există nicio răspundere penală în cazul în care acuzațiile privind persoane care dețin o funcție publică sunt adevărate și că, în marea

maximum un an). Astfel cum au menționat anumiți reprezentanți ai jurnaliștilor, acest regim a făcut obiectul criticilor pe termen lung, dat fiind că problema defăimării ar putea fi abordată în mod suficient în temeiul cadrului de răspundere civilă¹²⁰. În acest context, MPM 2020 remarcă, de asemenea, că măsurile de autoreglementare care ar putea contribui la consolidarea poziției jurnaliștilor nu au fost puse în aplicare în mod eficace în Polonia. Într-o notă pozitivă, Legea privind presa a fost modificată și nu mai obligă jurnaliștii să urmeze linia editorială a unui anumit titlu. Legea oferă acum posibilitatea ca un jurnalist să respingă o instrucțiune obligatorie dacă aceasta contravine principiilor echității, obiectivității și exactității profesionale. În ceea ce privește siguranța jurnaliștilor, Platforma Consiliului Europei pentru promovarea protecției jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor a publicat două alerte referitoare la Polonia în 2019 și șase în 2020. Alertele au fost clasificate în categoria hărțuirii jurnaliștilor și în categoria actelor care au efecte de intimidare a libertății mass-mediei¹²¹. În ceea ce privește siguranța digitală a jurnaliștilor, MPM 2020 raportează cazuri ocazionale în care jurnaliștii au fost amenințați prin supraveghere din partea poliției și a serviciilor de informații, precum și cazuri de utilizare fără notificare prealabilă a datelor de telecomunicații sau de internet ale jurnaliștilor¹²².

Cadrul juridic actual recunoaște dreptul de acces la informațiile publice. Cu toate acestea, în repetate rânduri, acest acces a fost refuzat. Legea din 6 septembrie 2001 privind accesul la informațiile publice impune autorităților de stat (și altor entități) să pună la dispoziție orice informații cu privire la chestiunile de interes public. Potrivit legii, dreptul la informare publică include dreptul de a obține fără întârziere astfel de informații care să conțină cunoștințe actuale cu privire la chestiunile de interes public. Această regulă nu se aplică în cazul informațiilor clasificate. În ceea ce privește aplicarea acestui drept în practică, MPM 2020 raportează cazuri în care accesul la informații a fost refuzat la nivel local, în special în ceea ce privește informațiile referitoare la activitățile administrațiilor locale și regionale sau la investițiile planificate. Alte cazuri de refuz au inclus refuzarea accesului jurnaliștilor la dezbateri cu privire la reformele educaționale și judiciare.

IV. ALTE ASPECTE INSTITUTIONALE LEGATE DE SISTEMUL DE CONTROL ȘI ECHILIBRU

Polonia este o republică democratică reprezentativă, cu un președinte ales în mod direct, cu Parlament bicameral¹²³ și o Curte Constituțională responsabilă pentru controlul constituționalității legislației. Seimul are puterea de decizie finală în adoptarea legilor. Președintele Republicii, Senatul, un grup de 15 deputați, Consiliul de Miniștri și un grup de cel puțin 100 000 de cetățeni au dreptul de a propune legislație nouă. Ombudsmanul

majoritatea a cauzelor, au fost impuse penalități financiare, iar pedeapsa cu închisoarea a fost aplicată numai într-un procent neglijabil de cauze.

¹²⁰ Informații primite în contextul vizitei în Polonia.

¹²¹ În ceea ce privește siguranța jurnaliștilor, alertele din 2020 se referă la: 1) acțiunea în justiție privind protecția drepturilor persoanelor, inițiată împotriva editorului și a jurnaliștilor în ceea ce privește conținutul unui articol de investigație; 2) acuzațiile împotriva unui fotojurnalist în ceea ce privește încălcarea măsurilor de distanțare socială, în timp ce acesta fotografia protestul împotriva liderului partidului de guvernământ; 3) anchetă penală împotriva unui jurnalist acuzat de „difuzarea neautorizată a mesajelor de la un proces public înaintea divulgării lor în cadrul acțiunii în justiție”; 4) acțiune de vandalism asupra biroului editorial al unei edituri din Varșovia; 5) sancțiuni din partea conducerii postului public de radio împotriva unui jurnalist care a refuzat să difuzeze informații discriminatorii.

¹²² În conformitate cu recomandările Consiliului Europei, un cadru legislativ cuprinzător, care să permită jurnaliștilor și altor actori din domeniul mass-mediei să contribuie la dezbaterile publice în mod efectiv și fără teamă [Recomandarea CM/Rec(2016)4 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei].

¹²³ Parlamentul este compus din Seim (camera inferioară) și Senat (camera superioară).

independent are sarcina de a proteja libertățile și drepturile persoanelor și ale cetățenilor prevăzute în Constituție și în alte acte normative.

În perioada 2015-2019, adoptarea accelerată a legislației a fost utilizată pe scară largă, cu exemple importante printre care se numără reforme structurale semnificative ale sistemului judiciar. În ceea ce privește legislația privind reformele în domeniul justiției, Parlamentul a alocat, în medie, 18 zile pentru fiecare lege¹²⁴. În special, au fost exprimate preocupări cu privire la procedura accelerată aplicată de legiuitor în decembrie 2019 pentru a adopta modificări controversate ale legilor privind sistemul judiciar, inclusiv privind modul în care au fost propuse modificările proiectului inițial în procesul legislativ. Curtea Supremă a considerat că acest lucru a încălcat normele unei legislații de calitate¹²⁵. Comisia de la Veneția și OSCE au subliniat în mai multe rânduri importanța deliberărilor detaliate ale propunerilor legislative și ale amendamentelor, inclusiv consultări semnificative cu părțile interesate, cu experții și cu societatea civilă, precum și un dialog cu opoziția politică¹²⁶. Trebuie remarcat faptul că sunt obligatorii consultări publice numai în cazul unei propuneri legislative depuse de Consiliul de Miniștri, în timp ce reformele sistemului judiciar au fost inițiate de membri ai Parlamentului, nefiind necesară consultarea¹²⁷.

La 20 martie 2020, guvernul a introdus o stare de epidemie pentru a face față pandemiei de COVID-19¹²⁸. Părțile interesate și-au exprimat îngrijorarea cu privire la măsurile impuse în acest context, având în vedere impactul acestora asupra drepturilor fundamentale și a alegerilor prezidențiale¹²⁹. Starea de epidemie este încă în vigoare, însă restricțiile sunt eliminate treptat. Anumite măsuri adoptate pentru a gestiona starea de epidemie afectează în mod negativ mandatele unor autorități de stat¹³⁰, inclusiv Oficiul de Comunicații Electronice pentru care Comisia Europeană a lansat acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor¹³¹.

Judecătorii Curții Supreme numiți în cadrul reformei din 2017 au competența de a examina hotărârile instanțelor ordinare în anumite cauze cu o vechime de 20 ani. În cadrul noii proceduri de cale de atac extraordinară, noua Cameră a Control Extraordinar și

¹²⁴ Din momentul în care a fost depus un proiect de lege în Parlament și până la adoptarea acestuia cu efect definitiv de către Seim; pe baza datelor furnizate pe site-ul web al Seimului care indică procedurile legislative privind legile.

¹²⁵ Astfel cum se prevede în avizele Curții Supreme (de exemplu, avizele din 16 și 23 decembrie 2019).

¹²⁶ Avizul CDL-AD(2020)017 al Comisiei de la Veneția, punctul 18; CDL AD(2016)026-e, punctele 21-22; OSCE-ODIHR [Aviz intermediar de urgență JUD-POL/365/2019 (AIC)], punctul 30.

¹²⁷ Practica recurgerii la o procedură accelerată pentru adoptarea legilor care reglementează aspecte importante ale ordinii juridice sau politice este, în general, descurajată de organisme precum Comisia de la Veneția [a se vedea lista de verificare (CDL-AD(2019)015), punctul 75].

¹²⁸ Regulamentul ministrului sănătății din 20 martie 2020 privind introducerea, în interiorul granițelor Republicii Polone, a stării de epidemie. Starea de pandemie nu are o durată prestabilită și poate fi prelungită de guvern.

¹²⁹ Potrivit Constituției, drepturile fundamentale pot fi limitate numai în cazul declarării stării de urgență, care nu a fost declarată. Alegerile prezidențiale nu au avut loc așa cum s-a prevăzut inițial. A se vedea, de exemplu, declarațiile Ombudsmanului privind măsurile de combatere a epidemiei de COVID-19: <https://www.rpo.gov.pl/pl/kategoria-tematyczna/koronawirus-i-epidemia-w-polsce>.

¹³⁰ Una dintre măsuri a împuternicit prim-ministrul să înceteze în mod arbitrar și prematur mandatul oricărui membru al Consiliului pentru Dialog Social. La 26 mai 2020, Președintele Republicii a depus o cerere la Curtea Constituțională, solicitându-i să declare neconstituționalitatea legislației în cauză (cauza K 9/20; pendinte).

¹³¹ La 2 iulie 2020, Comisia a adresat Poloniei o scrisoare de punere în întârziere pe motivul că punerea în aplicare a unor dispoziții legale care ar putea afecta independența Autorității Naționale de Reglementare din Polonia – Oficiul pentru Comunicații Electronice – a avut drept rezultat demiterea anticipată a președintelui acestei instituții.

Afaceri Publice este împuternicită să anuleze integral sau parțial orice hotărâre definitivă pronunțată de instanțele ordinare în ultimii 20 ani, sub rezerva unor excepții. Competența de a introduce calea de atac le revine, printre alții, procurorului general și Ombudsmanului. Potrivit informațiilor disponibile, majoritatea procedurilor au fost înaintate până în prezent de către procurorul general¹³². Au fost exprimate preocupări legate de faptul că această procedură poate fi utilizată, de asemenea, pentru ceea ce ar putea părea motive politice¹³³. La un nivel mai general, această nouă procedură de cale de atac extraordinară, bazată pe criterii generale, ridică probleme în ceea ce privește principiul securității juridice¹³⁴, aceasta fiind una dintre preocupările exprimate de Comisie în propunerea sa motivată adoptată în temeiul procedurii prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din TUE¹³⁵.

Noile evoluții afectează în mod negativ spațiul societății civile¹³⁶. Polonia are o societate civilă amplă și vibrantă, formată din peste 120 000 de ONG-uri diferite. Cu toate acestea, evoluțiile au arătat că ONG-urile care sunt critice față de o politică a guvernului sunt vizate de declarațiile nefavorabile ale reprezentanților autorităților publice¹³⁷. Un Institut Național al Libertății – Centrul pentru Dezvoltarea Societății Civile este responsabil cu distribuirea fondurilor guvernamentale, precum și cu distribuția la nivel național a finanțării din partea UE către ONG-uri. Reprezentanții organizațiilor constituie o minoritate în procesul decizional din cadrul acestui institut, care este prezidat de un membru al guvernului. OSCE a constatat că guvernul pare să aibă o influență decisivă asupra guvernanței și funcționării Institutului Național al Libertății și a făcut recomandări în acest sens¹³⁸. Actualizarea din 2020 a raportului CIVICUS consideră că spațiul civic pentru funcționarea ONG-urilor s-a redus¹³⁹. Părțile interesate și-au exprimat preocuparea cu privire la faptul că membrii guvernului au propus recent o legislație care ar urma să oblige ONG-urile să dezvăluie subvențiile străine primite și, în anumite condiții, ar considera ONG-urile drept „finanțate din străinătate”¹⁴⁰. Decizia unor regiuni de a se declara drept „zone fără persoane LGBTI” a creat îndoieli serioase cu privire la capacitatea autorităților locale de a distribui în mod echitabil fondurile UE în rândul ONG-urilor¹⁴¹. Acțiunile guvernului care vizează grupurile LGBTI, inclusiv arestarea și reținerea unei părți din reprezentanții grupurilor, precum și campaniile de denigrare îndreptate împotriva unor astfel de grupuri au dat naștere la preocupări¹⁴².

Ombudsmanul joacă un rol important în apărarea statului de drept. Ombudsmanului i-a fost conferit din nou statutul „A” în noiembrie 2017 de către Global Alliance of National

¹³² Potrivit informațiilor furnizate de Ombudsman și de Curtea Supremă. Se remarcă faptul că, potrivit datelor furnizate de Curtea Supremă, în luna aprilie au existat 45 de astfel de căi de atac extraordinare pendente.

¹³³ Avizul CDL-AD(2017)031 al Comisiei de la Veneția. Se remarcă faptul că, la 11 iunie 2020, procurorul general a înaintat o cale de atac extraordinară într-o cauză privind un judecător și un fost purtător de cuvânt al Consiliului Judiciar Național care a criticat în mod public reforma justiției.

¹³⁴ Avizul (CDL-AD(2017)031) al Comisiei de la Veneția din 11 decembrie 2017, punctele 53-63.

¹³⁵ Propunerea motivată, punctele 128-131.

¹³⁶ PACE (2020).

¹³⁷ Declarația Ombudsmanului din 8 ianuarie 2020. A se vedea, de asemenea, OSCE-ODHIR, Orientări privind protecția apărătorilor drepturilor omului, punctele 70-73.

¹³⁸ OSCE-ODIHR (2017), Opinie privind proiectul de lege din Polonia privind Institutul Național al Libertății, punctul 12. Au fost exprimate, de asemenea, preocupări cu privire la acordarea de granturi pentru asistență la ieșirea din penitenciar din Fondul de Justiție gestionat de Ministerul Justiției, Civil Space Watch (2019).

¹³⁹ CIVICUS Monitor – Tracking Civic Space (Instrumentul de monitorizare a spațiului civic); calificativele se acordă pe o scară de cinci categorii, definite după cum urmează: deschis, restrâns, obstrucționat, reprimat și închis.

¹⁴⁰ Comunicat de presă al Ministerului Mediului și al Ministerului Justiției din 7 august 2020.

¹⁴¹ La 2 iunie 2020, serviciile Comisiei Europene au adresat o scrisoare autorităților poloneze în această privință.

¹⁴² Declarația Comisarului pentru drepturile omului al Consiliului Europei din 8 august 2020.

Human Rights Institutions (Alianța mondială a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, GANHRI) din cadrul ONU¹⁴³. GANHRI a subliniat necesitatea furnizării unei finanțări adecvate pentru a permite Ombudsmanului să își îndeplinească mandatul în mod eficace. Ombudsmanul a emis o serie de avize cu privire la noua legislație, inclusiv la reformele care afectează funcționarea sistemului judiciar, și a intervenit în fața instanțelor poloneze și a Curții de Justiție a UE. Ombudsmanul intervine periodic în sprijinul persoanelor fizice în cazurile de posibile încălcări ale drepturilor fundamentale¹⁴⁴. Alte activități ale Ombudsmanului se concentrează pe promovarea standardelor de independență a sistemului judiciar, a statului de drept și a drepturilor fundamentale. Din 2016, Ombudsmanul se confruntă cu un mediu mai dificil, caracterizat de un buget insuficient (decis de Seim¹⁴⁵), de critici din partea majorității politice aflate la putere și de atacuri personale în anumite entități de presă¹⁴⁶.

¹⁴³ Global Alliance of National Human Rights Institutions (Alianța mondială a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, GANHRI), Subcomitetul privind acreditarea (SCA), Raport de acreditare – noiembrie 2017.

¹⁴⁴ În 2019, Ombudsmanul a primit 59 524 de cazuri, inclusiv 27 113 cazuri noi. În plus, 4 385 de persoane s-au prezentat la biroul Ombudsmanului în persoană, iar 32 395 de persoane au primit individual consiliere și explicații cu privire la situația lor. A se vedea Declarația de activități a Ombudsmanului din 2019.

¹⁴⁵ EIGE (2020), raportul privind Polonia. Standardele internaționale impun un nivel adecvat de finanțare; a se vedea Principiile de la Paris ale Organizației Națiunilor Unite: „2. Instituția națională trebuie să dispună de o infrastructură care să permită buna desfășurare a activităților sale și, în special, de finanțare adecvată. Scopul acestei finanțări ar trebui să fie acela de a asigura personal și sediu propriu instituției naționale, pentru a fi independentă de Guvern și a nu fi supusă controlului financiar care ar putea afecta independența acesteia.”

¹⁴⁶ DoRzeczy ‘Sejmowa awantura o Bodnara. “Antypolski rzecznik”, “to jest kryminal” of 2019; Wprost ‘Krytyka TVP po materiale o synu Bodnara. ”14-latek groził nożem rówieśnikom” of 2019.

Anexa I: Lista surselor în ordine alfabetică*

* Lista contribuțiilor primite în contextul consultării pentru Raportul privind statul de drept din 2020 este disponibilă pe site-ul internet (site-ul internet al Comisiei).

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (2020), *Report on the Functioning of Democratic Institutions in Poland of 6 January 2020* (Raportul din 6 ianuarie 2020 privind funcționarea instituțiilor democratice din Polonia). <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=28330&lang=EN>.

Amnesty International (2019), Raportul din 2019 privind Polonia. <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/poland/report-poland/>.

Baroul, rezoluția Consiliului Național al Baroului din 15 iunie 2019 (nr. 61/2019).

Baroul, rezoluția Prezidiului Consiliului Național al Baroului din 12 martie 2020 (nr. 155/20) cu anexă.

Batory Foundation (2018a), *Eksperci krytycznie oceniają funkcjonowanie TK*. <https://www.batory.org.pl/informacje prasowe/eksperci-krytycznie-oceniaja-funkcjonowanie-tk/>.

Batory Foundation (2019), *Pogłębiający się kryzys w Polsce – Kiedy w Europie umiera praworządność*. <https://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Forum%20Idei/Poglebiajacy%20sie%20kryzys%20w%20Polsce.pdf>.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), *2020 Media pluralism monitor* [Centrul pentru pluralism și libertate în mass-media (2020), Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei 2020]. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CIVICUS, Profil de țară: Polonia. <https://monitor.civicus.org/country/poland/>.

Civil Space Watch (2019), The 2019 Civic Space Watch. <http://civicspacewatch.eu/civic-space-watch-report-2019-%E2%80%A2-success-stories-of-resistance-is-out/>.

Comisia Europeană (2017), *Information concerning the launching of Article 7(1) TEU procedure against Poland* (Informare privind lansarea procedurii în temeiul articolului 7 alineatul 1 din TUE împotriva Poloniei). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_5367.

Comisia Europeană (2019), *Information concerning the infringement launched against Poland and referred to the Court of Justice on 10 October 2020* (Informare privind procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor lansată împotriva Poloniei și trimisă la Curtea de Justiție a Uniunii Europene pe 10 octombrie 2020). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_19_6033.

Comisia Europeană (2020), *Information concerning the infringement launched against Poland on 29 April 2020* (Informare privind procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor lansată împotriva Poloniei la 29 aprilie 2020). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_772.

Comisia Europeană (2020), Pachetul de acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor din luna iulie 2020: principalele decizii. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/INF_20_1212.

Comisia Europeană (2020), Raportul de țară privind Polonia, SWD(2020) 520 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0520&from=EN>.

Comisia Europeană (2020), Tabloul de bord privind justiția în UE din 2020. https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en.

Consiliul Europei: Comisarul pentru drepturile omului (2020), declarația din 8 august 2020. <https://twitter.com/CommissionerHR/status/1292007235447656448?s=20>.

Consiliul Europei: Comisia de la Veneția (2016), *Poland - Opinion on the Act on the Constitutional Tribunal* (Polonia - Avizul referitor la Legea privind Curtea Constituțională), CDL AD(2016)026-e.

Consiliul Europei: Comisia de la Veneția (2017), *Opinion on the Act on the Public Prosecutor's office, as amended* (Avizul referitor la Legea privind Parchetul General, cu modificările ulterioare), CDL-AD(2017)028.

Consiliul Europei: Comisia de la Veneția (2017), *Parameters on the Relationship between the Parliamentary Majority and the Opposition in a Democracy: a checklist* (Parametri privind relația dintre majoritatea parlamentară și opoziție într-o democrație: o listă de criterii), CDL-AD(2017)031.

Consiliul Europei: Comisia de la Veneția (2019), Lista de verificare din 24 iunie 2019, CDL-AD(2019)015.

Consiliul Europei: Comisia de la Veneția (2020), *Poland - Joint Urgent Opinion of the Venice Commission and the Directorate General of Human Rights and Rule of Law (DGI) of the Council of Europe on amendments to the Law on the Common courts, the Law on the Supreme court and some other Laws* [Polonia - Avizul comun urgent al Comisiei de la Veneția și al Direcției Generale pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) din cadrul Consiliului Europei privind amendamentele la Legea privind instanțele ordinare, Legea privind Curtea Supremă și o serie de alte acte normative], CDL-AD(2020)017.

Consiliul Europei: Comitetul de Miniștri (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities* [Recomandarea CM/Rec (2010) 12 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind judecătoria: independență, eficiență și responsabilități].

Consiliul Europei: Comitetul de Miniștri (2016), *Recommendation CM/Rec(2016)4 on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors* [Recomandarea CM/REC (2016)4 a miniștrilor privind protecția jurnalismului și siguranța jurnaliștilor și a altor actori media].

Consiliul Europei: Comitetul de Miniștri, CM/Del/Dec(2018)1331/H46-19: H46-19 Bąk (cererea nr. 7870/04), Majewski (cererea nr. 52690/99), Rutkowski și alții (cererea nr. 72287/10) și Jan Załuska, Marianna Rogalska și 398 alte cereri (cererea nr. 53491/10)/Polonia. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016808fde36.

Consiliul Uniunii Europene (2020), Recomandarea Consiliului din 20 iulie 2020 privind Programul național de reformă al Poloniei pentru 2020 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al Poloniei pentru 2020. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8440-2020-INIT/ro/pdf>.

Curtea Constituțională (2018), Scrisoare deschisă adresată judecătorului care exercită o funcție în cadrul Curții Constituționale. <https://tvn24.pl/polska/list-sedziow-trybunalu-konstytucyjnego-do-julii-przylebskiej-ra851319-2389711>.

Curtea Constituțională (2018), Scrisoare deschisă adresată judecătorului care exercită o funcție în cadrul Curții Constituționale. https://oko.press/images/2018/12/List-Se%CC%A8dzio%CC%81w-TK_5.12.2018-r..pdf.

Curtea Constituțională (2018), Scrisoare deschisă semnată de cinci judecători ai Curții Constituționale. <https://archiwumosiatsynskiego.pl/wpis-w-debacie/list-pieciorga-sedziow-tk-w-sprawie-istotnych-problemow-wynikajacych-z-dzialalnosci-orzecznictwa-trybunalu-konstytucyjnego-w-2017-roku/>.

Curtea Constituțională (2019), Scrisoare deschisă a unei persoane numite pe un post deja ocupat de judecător al Curții Constituționale, adresată judecătorului care exercită o funcție în cadrul Curții Constituționale. <https://tvn24.pl/polska/sedzia-tk-jaroslaw-wyrembak-stawia-zarzuty-prezes-julii-przylebskiej-apeluje-o-dymisje-ra986349-2299314>.

Curtea Constituțională (2019), Scrisoare deschisă semnată de doi judecători pensionați de la Curtea Constituțională. <http://monitorkonstytucyjny.eu/archiwa/11447>.

Curtea Constituțională (2020), Declarație deschisă a unui grup de foști judecători ai Curții Constituționale. <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/oswiadczenie-sedziow-trybunalu-konstytucyjnego-w-stanie-spoczynku/0w4enjq>.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, hotărârea din 19 noiembrie 2019, A.K., cauzele conexe C- 585/18, C- 624/18 și C- 625/18.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și alții, cauzele conexe C-558/18 și C-563/18.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene, hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia, C-192/18.

Curtea Supremă (2019), Avizele Curții Supreme din 16 decembrie 2019 și din 23 decembrie 2019 privind legea din 20 decembrie 2019 de modificare a legii privind organizarea instanțelor ordinare și a altor legi.

Curtea Supremă (2020), Declarația a 50 de judecători de la Curtea Supremă numiți la Curte înainte de reforma justiției. <http://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Wydarzenia.aspx?ItemSID=666-0dc69815-3ade-42fa-bbb8-549c3c6969c5&ListName=Wydarzenia>.

Curtea Supremă (2020), Declarația președintelui Camerei Disciplinare a Curții Supreme ca urmare a ordonanței privind măsurile provizorii. <http://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Wydarzenia.aspx?ItemSID=625-0dc69815-3ade-42fa-bbb8-549c3c6969c5&ListName=Wydarzenia>.

Curtea Supremă (2020), Declarația prim-președintelui Curții Supreme înaintată în contextul unui caz de contestare a constituționalității unei hotărâri a Curții Supreme din 23 ianuarie 2020, de punere în aplicare a deciziei preliminare a Curții de Justiție din 19 noiembrie 2019 în cauza AK C-585/18. https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/dok?dok=F880008732%2FKpt_1_20_SN_2020_02_28_ADO.pdf.

Curtea Supremă (2020), hotărâre comună a celor trei Camere ale Curții Supreme din 23 ianuarie 2020. <http://www.sn.pl/aktualnosci/SitePages/Wydarzenia.aspx?ItemSID=602-0dc69815-3ade-42fa-bbb8-549c3c6969c5&ListName=Wydarzenia>.

Curtea Supremă (2020), Scrisoarea prim-președintelui interimar al Curții Supreme prin care sunt prezentați cei cinci candidați Președintelui Republicii. <http://www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/Pismo%20do%20Prezydenta%20RP%20-%20lista%20kandydat%C3%B3w%20na%20stanowisko%20Pierwszego%20Prezesa%20SN.pdf>.

Curtea Supremă, decizia din 15 ianuarie 2020 în cauza III PO 8/18.

Curtea Supremă, decizia din 15 ianuarie 2020 în cauza III PO 9/18.

Curtea Supremă, decizia din 25 iunie 2020 în cauza I KZP 1/20.

Curtea Supremă, hotărârea din 5 decembrie 2019 în cauza III PO 7/18.

DoRzeczy (2019), *Sejmowa awantura o Bodnara*. “Antypolski rzecznik”, “to jest kryminal”. <https://pinkosz.dorzeczy.pl/kraj/113540/sejmowa-awantura-o-bodnara-antypolski-rzecznik-to-jest-kryminal.html>.

Gazeta Prawna (2018), *21 osobistych instrukcji Zbigniewa Ziobry. Nie oznacza to, że nieformalnych nacisków w ogóle nie ma*. <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1099148,naciski-zbigniewa-ziobro-na-prokuratorow.html>.

Gazeta Wyborcza (2019), ‘Minister kontroli, nacisków i ręcznego sterowania. Minister Ziobro dzieli i rządzi w resorcie sprawiedliwości’. <https://wyborcza.pl/7,75968,24473135,minister-kontroli-naciskow-i-recznego-sterowania-zbigniew.html>.

GRECO (2012), *Third evaluation round – evaluation report on Poland on “Incriminations”, “Transparency of Party Funding” – Evaluation report* (A treia rundă de evaluare - Raport de evaluare privind Polonia referitor la „Incriminări”, „Transparența finanțării partidelor” - Raport de evaluare).

GRECO (2013), *Fourth evaluation round – evaluation report on Poland on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors* (A patra rundă de evaluare - Raport de evaluare privind Polonia referitor la prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori).

GRECO (2014), *EU Anti Corruption Report 2014* (Raport privind combaterea corupției în UE din 2014).

GRECO (2019), *Fifth evaluation round – evaluation report on Poland on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies* [A cincea rundă de evaluare - Raport de evaluare privind Polonia referitor la prevenirea corupției și la promovarea integrității în administrațiile centrale (funcții de conducere înalte) și în autoritățile de aplicare a legii].

GRECO (2019), *Fourth evaluation round – second addendum to the second compliance report including follow-up to the addendum to the evaluation report (Rule 34) on Poland* [A patra rundă de evaluare - Al doilea addendum la al doilea raport de conformitate, inclusiv acțiuni ulterioare addendumului la raportul de evaluare (Regula 34) privind Polonia].

Grupul de evaluare a punerii în aplicare a Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (2015) (ciclul 1).

Guvernul (2018), Programul guvernamental anticorupție pentru perioada 2018-2020. <https://cba.gov.pl/pl/antykorupc/rzadowy-program-przeciw/3409,Rzadowy-Program-Przeciwdzialania-Korupcji-na-lata-2018-2020.html>.

Helsinki Foundation for Human Rights (2017), *Smear campaign against courts continues* (Campania de denigrare împotriva instanțelor de judecată continuă). <https://www.hfhr.pl/en/smear-campaign-against-courts-continues-hfhr-issues-statement/>.

Helsinki Foundation for Human Rights (2018), *Report on Activities of the Constitutional Tribunal in 2017* (Raport privind activitățile Curții Constituționale în 2017). <https://www.hfhr.pl/trybunal2017>.

Helsinki Foundation for Human Rights (2020), *Report, The Time of Trial. How do changes in justice system affect Polish judges?* (Raport - Momentul judecății. Cum afectează schimbările din sistemul judiciar judecătorii polonezi?). <https://www.hfhr.pl/en/hfhrs-report-the-time-of-trial-how-do-changes-in-justice-system-affect-polish-judges/>.

Hotărârea Curții Constituționale din 13 decembrie 2016 în cauza K 13/16.

Hotărârea Curții Constituționale din 20 aprilie 2020 în cauza U 2/20.

Hotărârea Curții Constituționale din 21 aprilie 2020 în cauza Kpt 1/20.

Hotărârea Curții Constituționale din 25 martie 2019 în cauza K 12/18.

Hotărârea Curții Constituționale din 4 martie 2020 în cauza P 22/19.

Institutul European pentru Egalitatea de șanse între Femei și Bărbați (2020), Informații specifice fiecărei țări: Polonia (actualizate în noiembrie 2019). <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/countries/poland>.

Iustitia (2020), declarația din 9 mai 2020. <https://www.iustitia.pl/83-komunikaty-i-oswiadczenia/3830-rekomendacje-ssp-iustitia-dotyczace-funkcjonowania-sadow-podczas-pandemii-koronawirusa>.

Lex Super Omnia (2020), Rezoluția din 26 aprilie 2020. <http://lexso.org.pl/2020/04/26/uchwala-zarzadu-stowarzyszenia-prokuratorow-lex-super-omnia-z-dnia-26-kwietnia-2020-roku-w-sprawie-obrony-niezaleznosci-prokuratorowskiej/>.

Lex Super Omnia (2020), Scrisoare deschisă adresată prim-ministrului la 3 iunie 2020. <http://lexso.org.pl/2020/06/10/list-otwarty-do-pana-mateusza-morawieckiego-prezesa-rady-ministrow/>.

Ministerul Mediului și Ministerul Justiției, comunicat de presă din 7 august 2020. <https://www.gov.pl/web/srodowisko/nowe-prawo-wzmocni--przejrzystosc-finansowania-organizacji-pozarzadowych>.

OCDE (2015) Polonia: Monitorizare ulterioară raportului privind faza a 3-a și recomandări. <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/Poland-Phase-3-Written-Follow-Up-Report-ENG.pdf>.

Oficiul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (2017), *Report of Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers on his mission to Poland* (Raportul din 2017 al Raportorului special privind independența judecătorilor și a avocaților în misiunea sa în Polonia). <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G18/084/27/PDF/G1808427.pdf?OpenElement>.

Ombudsman (2018), Declarație înaintată Ministerului Justiției la 9 octombrie 2018. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/ms-%E2%80%9Ezamrozilo%E2%80%9D-etaty-s%C4%99dziowskie-procesy-przed%C5%82uzaja-sie-kolejne-wyst%C4%85pienie-rpo-do-zbigniewa-ziobry>.

Ombudsman (2019), Comunicat privind cazul procurorului Krasoń și detașarea acestuia efectuată fără consimțământul său. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-pyta-o-uzasadnienie-naglego-przeniesienia-prokuratora-krasonia>.

Ombudsman (2019), Comunicat privind nepunerea în aplicare a hotărârii Curții Supreme Administrative privind divulgarea listei de judecători care sprijină judecătorii-candidați la NCJ. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-dlaczego-kancelaria-sejmu-nie-wykonuje-wyroku-nsa-ws-list-poparcia-do-krs>.

Ombudsman (2019), Solicitare de recuzare a unui judecător al Curții Constituționale. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-mozna-wnosic-o-wylaczenie-sedziego-z-powodu-jego-wadliwego-powolania>.

Ombudsman (2020), Avizul din 7 ianuarie 2020 privind legea din 20 decembrie 2019 de modificare a legii privind organizarea instanțelor ordinare și a altor legi.

Ombudsman (2020), Comunicat privind nepunerea în aplicare a hotărârii Curții Constituționale din 13 decembrie 2016. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-krit-nie-upomina-sie-o-wykonanie-wyroku-tk-z-2016-ws-malej-ustawy-medialnej>.

Ombudsman (2020), Declarația din 8 ianuarie 2020 privind situația ONG-urilor în Polonia. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-o-wyzwaniach-dla-ngos>.

Ombudsman (2020), Informare privind activitățile Ombudsmanului din 2019. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/informacja-roczna-rpo-2019>.

Ombudsman (2020), Scrisoare adresată Ministerului Justiției din 9 iunie 2020. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/koronawirus-rpo-elektronizacja-wymiaru-sprawiedliwosci-niezbedna>.

Ombudsman (2020), Scrisoare deschisă adresată Președintelui Republicii și Prim-Președintelui Curții Supreme. <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-do-premiera-i-sn-ws-kontyunowania-dzialan-izby-dyscyplinarnej-mimo-decyzji-tsue>.

Onet.pl (2019), Ancheta Onet. O fermă de troli în Ministerul Justiției - „nu vă vom critica pentru că faceți ceea ce trebuie”. <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/sledztwo-onetu-farma-trolli-w-ministerstwie-sprawiedliwosci-czyli-za-czynienie-dobra/j6hwp7f>.

OSCE-ODIHR (2020) Aviz intermediar urgent JUD-POL/365/2019 [AIC].

Prawo.pl (2019), *Finansowe zachęty mają motywować do korzystania z mediacji*. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/mediacja-ministerstwo-sprawiedliwosci-pracuje-nad-zmianami,496489.html>.

- Prawo.pl (2019), *Wakaty uderzają w sądy...szczególnie w okręgowe*. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wakaty-w-sadach-dane-ms-za-2016-2018-r,494093.html>.
- Press.pl (2019), *CBOS: dla większości badanych media nie są bezstronne, najgorzej wypada TVP*. https://www.press.pl/tresc/57412,cbos_-dla-wiekszosci-badanych-media-nie-sa-bezstronne_-najgorzej-wypada-tvp.
- Președintele Republicii (2018), comunicat oficial. <https://www.prezydent.pl/kancelaria/aktywnosc-ministrow/art,1410,mucha-nsa-nie-jest-wlasciwy-doingerowania->.
- Reporters without Borders (Reporteri fără Frontiere), *World Press Freedom Index* (Clasamentul mondial al libertății presei). <https://rsf.org/en/ranking>.
- Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (2018), *The position paper of the Board of the ENCJ on the membership of the National Council for the Judiciary of Poland* (Documentul de poziție al Consiliului RECJ privind calitatea de membru a Consiliului Judiciar Național al Poloniei). <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/News/ENCJ%20Board%20position%20paper%20on%20KRS%20Poland.pdf>.
- Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (2020), *The Position Paper on the Membership of the KRS of the ENCJ setting out the reasons for its proposal to the General Assembly to expel the KRS from the Association* (Documentul de poziție privind calitatea de membru a KRS la RECJ în care se expun motivele pentru propunerea adresată Adunării Generale de excludere a KRS din cadrul Asociației). <https://www.encj.eu/node/556>.
- Reuters (2019), *Poland to propose limits on foreign media soon, Kaczynski says* (Polonia va propune în curând limitări privind presa străină, declară Kaczynski). <https://www.reuters.com/article/us-poland-media/poland-to-propose-limits-on-foreign-media-soon-kaczynski-says-idUSKCN24K001>.
- Rezoluția Parlamentului European din 1 martie 2018 referitoare la decizia Comisiei de a activa articolul 7 alineatul (1) din TUE în ceea ce privește situația din Polonia.
- Rezoluția Parlamentului European din 15 noiembrie 2017 referitoare la situația statului de drept și a democrației în Polonia.
- Rezoluția Parlamentului European din 16 ianuarie 2020 referitoare la audierile în curs în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE privind Polonia și Ungaria.
- Sejm (2016), Comunicatul oficial al Seimului publicat la 7 iulie 2016. <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/komunikat.xsp?documentId=D49AF4B1166B6550C1257FE100489A92>.
- Vizită virtuală în Polonia în contextul Raportului privind statul de drept din 2020.
- Wirtualne Media (2020), *Lichocka: jesienią Sejm zajmie się dekoncentracją mediów. Czarnecki: trzeba będzie odkupywać je od Niemców*. <https://www.wirtualnemedi.pl/artykul/lichocka-jesienia-sejm-zajmie-sie-dekoncentracja-mediow-czarnecki-trzeba-bedzie-odkupywac-je-od-niemcow>.
- Wprost (2019), *Krytyka TVP po material o synu Bodnara. "14-latek groził nożem rówieśnikom"*. <https://www.wprost.pl/kraj/10227621/krytyka-tvp-po-materiale-o-synu-bodnara-14-latek-grozil-nozem-rowiesnikom.html>.

Anexa II: Vizita în Polonia

În lunile iunie și iulie 2020, serviciile Comisiei au organizat reuniuni virtuale cu:

- Asociația Jurnaliștilor (*Towarzystwa Dziennikarskiego*)
- Asociația Jurnaliștilor Polonezi (*Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich*)
- Asociațiile Judecătorilor 'Iustitia' și 'Themis'
- Asociația Posturilor TV Locale și Regionale din Polonia
- Asociația Procurorilor „Lex Super Omnia”
- Fundația Batory;
- Camera Editorilor de Presă
- Forumul de Dezvoltare Civilă
- Curtea Constituțională
- Instanțe Libere
- Fundația Helsinki pentru Drepturile Omului
- Clubul Jagiellonian
- Asociația Ziarelor Locale
- Ministerul Justiției
- Consiliul Judiciar Național
- Consiliul Național pentru Televiziune și Radiodifuziune
- Consiliul Național pentru Mass-media
- Biroul Ombudsmanului
- Asociația Mass-Mediei Poloneze
- Curtea Administrativă Supremă
- Curtea Supremă

* Comisia s-a întâlnit, de asemenea, cu următoarele organizații în cadrul mai multor reuniuni orizontale:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe (Uniunea pentru Libertățile Civile din Europa)
- Civil Society Europe (Societatea civilă Europa)
- Conference of European Churches (Conferința bisericilor europene)
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law (Centrul european pentru legislație nonprofit)
- European Centre for Press and Media Freedom (Centrul european pentru libertatea presei și a mijloacelor de informare în masă)
- European Civic Forum (Forumul Civic European)
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe (Asociația Internațională a Lesbienelor și Homosexualilor-Europa)
- International Commission of Jurists (Comisia Internațională a Juriștilor)
- International Federation for Human Rights (Federația Internațională pentru Drepturile Omului)
- International Press Institute (Institutul Internațional de Presă)
- Lifelong learning Platform (Platforma de învățare pe tot parcursul vieții)
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Reporters without Borders (Reporteri fără Frontiere)
- Transparency International UE